

יש עתה

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Orbán Viktor a Szeretetkórházban: „Érezhető az a plusz lelkeség, ami a vallásos jelleg sajátja”

Orbán Viktor miniszterelnök és Bóka János EU-s ügyekért felelős miniszter jelenlétében történt meg a teljeskörűen felújított és modernizált Mazsihisz Szeretetkórházban 2019-ben kezdődött beruházás műszaki átadása. A kormányfő azt mondta: a magyar állam morális kötelessége volt támogatni a négy budapesti zsidó kórházból egyetlenként megmaradt intézmény modernizálását.

A 2019-ben kezdődött, összesen 8,6 milliárd forintos állami támogatásból megvalósult beruházás eredményeként a Mazsihisz Szeretetkórház ezentúl minden igényt kielégítő, magas színvonalú ellátást biztosít mind a járó-, mind a fekvőbetegeknek.

A Közép-Európa egyetlen zsidó kórházában öt ütemben megvalósult kivitelezés keretében a három szárnyból álló épületegyüttes minden elemét teljes egészében felújították, komfortos kórtermeket, közösségi tereket és új szakrendelőket alakítottak ki. A 21. századi igényeknek megfelelően modernizálták mind a járóbeteg-, mind a fekvőbeteg-ellátás infrastruktúráját. Az átalakítás eredményeként több-ségében kétágyas kórtermek épültek, amelyek kivétel nélkül saját akadálymentes fürdőszobával, televízióval és klímaberendezéssel felszereltek.

A korábbi 10 helyett 39 hospice-férőhelyet alakítottak ki, így az ország legnagyobb kórházi hospice-részlege jött létre a Mazsihisz Szeretetkórházban; a mozgásszervi rehabilitációban korábban csak 20 ágy volt, a felújítás után ez a szám 60-ra nőtt. Modern egészségügyi eszközparkot helyeztek üzembe, továbbá felújították a kórház parkját, környezetét is. Az akadálymentes közlekedést biztosító liftek, a korszerű diagnosztikai és kezelőberendezések, a napelemes rendszer és az egységes informatikai háttér együttesen hozzájárul a legkorszerűbb betegellátáshoz.

A műszaki átadásán részt vett Orbán Viktor miniszterelnök és Bóka János, az európai uniós ügyek minisztere, az antiszemitizmus elleni fellépés összehangolásáért felelős miniszterelnöki biztos is.

A politikusokat dr. Grósz An-

dor, a Mazsihisz elnöke, dr. Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, Mester Tamás, a Mazsihisz alelnöke, a BZSH elnöke, dr. Nógrádi Péter, a Mazsihisz alelnöke, dr. Shemesh Assaf, a Szeretetkórház főigazgatója és Berez Hajnalka ápolási igazgató kalauzolta végig az intézményben az alagsortól a felsőbb szintekig.

Mielőtt a politikusok és kísérőik beléptek az épületbe, dr. Frölich Róbert országos főrabbi és Hercz Dániel, a szeretetkórházi templomkörzert rabbija a kórház Amerikai úti bejáratán zsidó szokás szerint elhelyezett egy mezüzet. Az országos főrabbi kifejezte reményét, hogy az intézmény összes dolgozójára és betegére vigyázni fog az Örökkévaló.

A miniszterelnököt kísérve dr. Grósz Andor röviden ismertette az épület történetét, mire Orbán Viktor azt mondta: mivel most először jár

itt, előzetesen ő maga is tájékozódott a Szeretetkórház múltjáról, így megtudta, hogy a második világháború előtt Budapesten még négy zsidó kórház volt. Ezek közül egyet felgyújtottak a nyilasok – tette hozzá –, kettő állami kézbe került, és az Amerikai úti intézmény maradt meg egyedül a zsidó közösség tulajdonában. A kormányfő láthatólag nem pusztán udvariassági látogatásnak tekintette a bejárat. Érdeklődött az ott látható zsidó motívumok felől, megkérdezte, mit jelent a chevra kadisa kifejezés, de az egyik legfontosabb kérdése akkor hangzott el, amikor dr. Grósz Andor megemlítette neki: a dolgozói létszámot szükséges lenne 70 fővel bővíteni. Orbán Viktor azt kérdezte, hogy orvosokra vagy szakápolókra van-e szükség, mire az elnök elmondta: több munkakörbe várják a jelentkezőket, nemcsak orvosok, szakápolók, de pszichológusok, gyógytornászok jelentkezésére is számítanak. A kormányfő érdeklődésére, hogy ez anyagi kérdés-e, dr. Shemesh Assaf azt válaszolta: nem pusztán pénzkérdésről van szó, például a hospice-részlegre általában nehéz orvosokat találni, hiszen igen kemény és megterhelő ez a munka. Ennek szemléltetésére a főigazgató hozzáfűzte: az országban tavaly ő maga volt az egyetlen, aki hospice-szakvizsgát tett. Ha már a finanszírozás szóba került, dr. Grósz Andor tájékoztatta Orbán Viktort arról is, hogy a Szeretetkórházban egy ágy napi költsége lényegesen többre kerül, mint amennyit az OEP térít.

A miniszterelnök megtekintette a kórház zsinagógáját is, ennek kapcsán a Mazsihisz.hu megkérdezte tőle, hogy volt-e már zsidó istentiszteleten vagy szombatfogadáson. Orbán Viktor azt válaszolta: sok évvel ezelőtt az újpesti zsinagógában részt vett egy hanukai ünnepségen, de amennyiben meghívást kap, akkor annak örömmel eleget tesz.

A miniszterelnök a műszaki átadás végén úgy összegezte a benyomásait: nyugodt és jó itt a hangulat, de ez nem meglepő számára, mert az a tapasztalata, hogy az egyházi működtetésű kórházakban a másutt is meglévő polgári küldetésstudaton

kívül érezhető az a plusz lelkeség, ami a vallásos jelleg sajátja.

A látogatás végén Orbán Viktor és dr. Grósz Andor a sajtó munkatársai előtt rövid nyilatkozatot tett. A Mazsihisz elnöke azt mondta: „Köszönettel tartozunk mindazoknak, akik hozzájárultak ahhoz, hogy idáig eljuthassunk.” Megköszönte a magyar állam támogatását, a magyar zsidó közösség türelmét, amit a felújítás alatt tanúsított. Dr. Grósz Andor így fogalmazott: „A jövőre nézve azt kívánom, hogy ez a kórház ne csak a gyógyítás, hanem a tanulás és az innováció otthona is legyen, olyan hely, ahol a fiatal orvosok, ápolók és egészségügyi szakemberek megtapasztalhatják, hogy a szakmájuk nem pusztán hivatás, hanem etikai felelősség és szellemi örökség is.” Hozzáfűzte: „Adja az Örökkévaló, hogy ez az intézmény legyen a gyógyulás, a béke és az emberi méltóság háza, legyen olyan hely, ahol az élet védelme nem csupán elv, hanem mindennapi valóság.”

A miniszterelnök azt hangsúlyozta, hogy a magyar államnak morális kötelessége volt támogatni a négy budapesti zsidó kórházból egyetlenként megmaradt intézmény modernizálását. Hozzátette: a Szeretetkórház korszerűsítése része annak a nagyszabású folyamatnak, amelynek keretében a magyar kormány számos hazai egészségügyi intézményt felújít.

Hozzátette: a Mazsihisz elnökének korábban három vállalatot tett, egy a Szeretetkórházra, egy az ORZSE felújítására, egy pedig a Mazsihisz-székház renoválására vonatkozott, úgyhogy most örül annak, hogy a kórház műszaki átadásával „egy tartozását már rendezte”.

A kórház új részlegei fokozatosan kezdik meg majd működésüket. A most befejeződött kivitelezés eredményeként egy minden szempontból korszerű, főként időskori betegségekre és rehabilitációra szakosodott, oktatókórházi minősítéssel rendelkező intézmény jött létre, amely – az ország más egészségügyi intézményeivel szakmai együttműködésben – állami feladatokot is ellát.

Fotók: Ritter Doron / Mazsihisz

Krausz Éva nyolcvan éve előfizetője az Új Életnek

Krausz Éva nyugalmazott főiskolai tanár évtizedeken át megkerülhetetlen szereplője volt a hazai gyógypedagógiai életnek. Nemrégiben vette át jubileumi oklevelét annak emlékére, hogy 70 évvel ezelőtt diplomázott. Most abból az alkalomból beszélgettünk vele, hogy az idén 80 éves lapunknak Krausz Éva a kezdetektől, azaz 80 éve az előfizetője.

– **Minek köszönheti az Új Élet, hogy ilyen hűséges olvasója?**

– Ez nekem olyan természetes, hogy ilyen kérdés eszembe sem jut.

rejtett és a nyílt antiszemitizmus ellen.

– **Miről olvas még szívesen?**

– Szeretem a könyvismertetőket, a kulturális témájú cikkeket. És ha már itt tartunk, örülnék, ha a Kardos rabbi írna egy jó vitriolos cikket az ATV-ben nemrég bemutatott szombatfoglalásról. Ilyet nem szabad csinálni, mint amit ott előadtak. Én már lassan százéves vagyok, nagyon jól tudom, hogy a szombatfoglalás a családnál meghitt, halk, békés, intim ünnep. A szombatot kivételes esetben meg lehet szegni.

mi ellen szót kell emelni az Új Életben.

– **Tehát Kardos rabbi legyen a szerző?**

– Igen, mert neki minden írását szeretem a humora miatt. Egyszer egy holokausztünnepségen azt mondtam neki: milyen kár, hogy nem vagyok vallásos, különben megengedném, hogy maga temessen. Mire azt válaszolta, hogy ezzel nem mondtam neki nagyot, hiszen Zuglóban vagyunk, itt neki kell temetni...

– **Említette a beszélgetés elején, hogy el szokta ajándékozni az Új Életet. Kinek?**

– Az orvosomnak.

– **Ha zsidó, akkor ez természetes.**

– Nem! Az orvosom vallásos katolikus. És nagyon szereti a lapot. Még fiatal ember, 50 éves, és ő az Új Életből ismeri a zsidó világot. De tudja, hogy milyen cikkeket kellene még?

– **Milyenek?**

– Amik erőt adnak, hogy ne féljenek a zsidók. Nem kell hosszú cikkeket írni belterjes dolgokról, a hosszú cikkeket már el sem olvassák az emberek. De azt elolvassák, ami az életünkben most is fontos. Engem például idegesít, ha azt kérdezik tőlem, hogy nem félek-e az Új Életet jártni. Hát szörnyű volna! Szörnyű volna, ha megint olyan idők jönnének, amikor félni kellene ilyesmi miatt. Az új elnöknek, Grósz Andornak abban igaz van, hogy nem avatkozik bele a politikába, ne is avatkozzon bele. De azért nem kell a kormányt olyan sokszor dicsérni. Elég évente egyszer.

K. Zs.

Krausz Éva, aki – másokkal együtt – létrehozta az újpesti Israel Sela Otthont, így gondoskodva a mentálisan sérült zsidó fiatalok jövőjéről életük végéig, 95 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének. Ez alkalomból adjuk ismét közre lapunk vele készült interjút.

Emlékszem, egyszer fogyatékos gyerekekkel voltunk a Frankelben egy bár micvón, és mivel az egyik fiú nem tudott lépcsőt járni, Verő Tamás beindította a liftet. Ez természetes és emberi. De azzal, amit az ATV-műsorban a kamera előtt csináltak, nem értek egyet. Az ilyes-

Része lett az életünknek, soha fel sem merült bennem a gondolat, hogy lemondjam.

– **És megvan az eddigi összes példány?**

– Dehogyan! Én nem vagyok efféle rendszerező alkat. El szoktam ajándékozni, annál is inkább, mert kettőt kapok! Egyet az előfizetésem miatt, egyet pedig Kardos Laci szokott nekem hozni, Kardos rabbi fia. Nagyon szeretem mindkettőjüket, régóta közel állnak hozzám.

– **Vallásos családban született? Ezért volt fontos az új Élet már a kezdetektől?**

– Mi nem vallásos család voltunk. A nagy ünnepeket megtartottuk, de sem körség, sem semmi ilyesmi nem volt. Nálunk szabad levegő volt odahaza, az apámnak voltak keresztény barátai, János-napkor, merthogy János volt, meghívták névnapot ünnepelni, és a szülem is meghívták hozzánk a nem zsidó barátait egy jó maceszgombóclevesre. De amikor hatévesen iskolába kezdtem járni, az anyukám azt mondta, hogy ha valaki lezsidóz, rúgja bele. Ennyi volt az én identitás-nevelésem.

– **És kellett rúgni?**

– Kellott. Az egyik osztálytársam, egy kislány azt mondta nekem, hogy büdös zsidó. Nem haragudtam rá különösebben, de belerúgtam. Nem is érdekelt a dolog, szóval otthon el sem mondtam. De behívták az anyámat az iskolába, és mondta a pedagógus neki, hogy nem is érti, ez a jó kislány miért rúgott bele egy másikba. Az anyám megkérdezte tőlem, hogy mi történt, mire azt mondtam, hogy az osztálytársam büdös zsidónak nevezett. És akkor az anyám, aki nem volt egy jámbor ember, azt mondta a pedagógusnak: hát akkor rendben, mert a rúgást én tanácsoltam neki. És ezzel a dolog el volt intézve. Egyébként éppen az ilyen témák érdekelnék az Új Életben is! Amikor a lap szót emel a

Befejeződött a kirekesztés elleni fellépésre serkentő győri középiskolás és egyetemi projekt

A Zsidók Győri Gyökerei Közhasznú Alapítvány 2025 folyamán „Zsidóság – Befogadás – Kirekesztés” tematikájú, szabadon választható BA kurzus indítását kezdeményezte a győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Karán szociálpedagógia és szociológia szakos hallgatók részére. Ezzel párhuzamosan nyolc győri és Győr környéki középiskolában „Kirekesztés – az antiszemitizmustól az iskolai bullyingig, az ellenséggyártás példái” témakörben több osztályfoglalkozásból és diákpályázatból álló projektet indított. A pályázatba végül hat középiskola csapata kapcsolódott be.

A két program ez év november közepén zárult.

Az alapítvány által felkért vendégoktatók – dr. Papp Richárd egyetemi docens (ELTE Társadalomtudományi Kar), valamint dr. Sükösd Anikó egyetemi adjunktus (KRE Gazdaságtudományi, Egészségtudományi és Szociális Kar) – mind az egyetemen, mind a középiskolákban interaktív előadásokat és informális beszélgetések keretében járták körül és értelmezték a kirekesztés, többek közt az antiszemitizmus problémákról és megjelenési formáit.

Az egyetemi hallgatók a kurzus zárószakaszában önálló mikrokatatásai segítségével arra keresték a választ, hogy milyen jelentéssel bír ma a holokausztra való emlékezés különféle generációk képviselői számára családi, lakóhelyi vagy más közösségekben. A kurzus záróeseményén a hallgatók bemutatták az általuk készített interjúkról összeállított jelentésüket. Ezekből kiviláglik, hogy néhány kivételtől eltekintve az interjúalanyokat sok esetben tudatlanság jellemzi a holokauszt kérdés-

Győri középiskolások a szegedi zsidó hitközség dísztermében

Fotó: alapítvány

körében, vagy „tudásuk” zömében a zsidóságról alkotott negatív sztereotípiákig terjed. Ezen is túlléptek a saját kifejezetten antiszemita megnyilatkozások. Akárhogyan is, e mikrokatatások hasznosak, mert tisztánlátásunkat erősítik a körüljárt témában.

A középiskolás programban az interaktív foglalkozásokat követő szakaszban az iskolák háromfős csapatai írásos pályázati anyagokat dolgoztak ki, melyek előadására szegedi tanulmányi kirándulás keretében nyílt lehetőség. A szegedi út lehetőséget adott megismerkedni a híros város nevezetességeivel és zsidó közösségének történetével és jelenével is.

A pályázat győztesei: első helyezett „A bántalmazástól az iskolai bullyingig” tárgyú munkájával a csornai Hunyadi János Technikum; második helyezett a „Javaslatok az antiszemitizmus és az iskolai bullying elleni fellépésre” tematikával foglalkozó pályázatával a győri Bercsényi Miklós Közlekedési és Sport-

A Maccabi Ukrajna önkéntesei tisztítottak meg sírokat a Kozma utcai temetőben

„A szeptember 8. és 17. között lezajlott Örökség – 5785 önkéntes projekt igazán egyedülálló és jelentős kezdeményezés, amely a különböző országokban élő zsidókat egyesíti egy fontos cél: a zsidó örökség és a múlt tragikus eseményei emlékének megőrzése körül” – olvasható a Maccabi Ukrajna Facebook-oldalán közzétett bejegyzésben, amely szerint „az ukrán, izraeli és amerikai önkéntesek részvétele ebben a programban rávilágít a zsidó közösségek történelmének tanulmányozása és megőrzése iránti globális érdeklődésre, valamint a kultúrák közötti csereprogramok fontosságára”.

Budapesten a résztvevők ellátogattak a Dohány utcai és a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógába, a Cipők a Duna-parton holokauszt-emlékműhöz, valamint a Páva utcai Holokauszt Emlékközpontba. A Kozma utcai izraelita temetőben takarítottak Jusztin Ádámnak, a Maccabi VAC elnökének a vezetésével, valamint az év elején elhunyt tornászlegenda, Keleti Ágnes sírjához is ellátogattak.

A közlemény szerint a „helyi zsidó közösségekkel, a budapesti, pozsonyi és bécsi Maccabi családdal való találkozások, valamint a hagyományos vallási események, mint például a szombatfoglaláson és bár micván való részvétel lehetőségét nyújtanak a résztvevőknek, hogy ne csak megismerjék a közép-európai zsidó élet modern valóságát, hanem egy nagyobb zsidó család részének is érezzék magukat”. „Ezek a pillanatok erősítik a különböző kultúrák közötti kapcsolatokat és egységet teremtenek” – írják.

„A zsinagógák és múzeumok látogatása, valamint a történelmi helyszínekre szervezett kirándulások, a sírköveken található feliratok és képek tanulmányozása lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy mélyebben elmélyüljenek a zsidó nép gazdag történelmében” – áll a projekt leírásában.

Egy magát véleményvezérnek vélő véleménye

A demagógia igaz, de nem az igazság! Úgy közli a tényeket, hogy elhallgat fontos dolgokat, ezért az igazságnak állítja be az igazat. Lássunk erre néhány példát.

Szeretkórház

Megtörtént, felavattuk, dicsekszünk vele. Jól tesszük! Az ispotálytól a mai állapotokig sok-sok évtized telt el. A Mazsihisz képviselő-testületének külön is bemutatták.

Megújult kórházunkat korszerűsítették, azaz minden adott, hogy a szeretet mellett a gyógyítás is szintet lépjen.

Hogy mi a jövő, arról egy telefonos párbeszéd tanúskodjon.

Szereplők: Ő és Én

Ő: Rabbi úr! Láttam az új kórházat. Fantasztikus! Ha ezt a nagymama megérhette volna... Istenem!

Én: Úgy látom, tetszett.

Ő: Hát igen! Csak eszembe jutott valami. Mi lesz az egészségesekkel?

Én: Hát azok bejárnak látogatóba!

Ő: Nem erre gondolok! Csak arra, hogy eltelt három emberöltő a holokauszt óta, ezalatt időnként az elfekvő jelleg dominált. Semmi baj, így volt életszerű. De ma már vannak fiatalasszonyok, akik ott szeretnék majd világra hozni a gyerekeiket...

Én: Ez jó felvetés! Talán egyszer szüléssel is lesz!

Ő: Rabbi úr mit szólna hozzá?

Én: Kimondottan örülnék, pártolnám, mert valódi igényt látok mögötte!

Ő: És hogy nézne ki az új osztály?

Én: Kreativitásom, ötletelésem az egyik ér!

Ő: ???

Én: Az épület homlokzatára egy óriási héber-magyar felirat kerülne: PÖRÜ URÓVU – SZAPORODJATOK ÉS SOKASODJATOK! (M1/28) Lenne egy mohélszoba, amelyben a körülmetélés és egy rabbi jelenlétében ügyeletet tartanának. Rajta a felirat: ÁBRAHÁM 99 ÉVES VOLT, AMIKOR KÖRÜLMETÉLKEDETT, TE NYOLCNANOS VAGY, AMIKOR KÖRÜLMETÉLÜNK.

Ő: Hát ez igen ötletes!

Én: Ácsi! Azt még nem mondtam, hogy mit nem tennék ki!

Ő: ???

Én: A tiltott fa gyümölcsét meg-evő Évát sújtó átkot, miszerint: fájdalommal fogod szülni gyermekeidet! (M1 3/16)

Ő: Nehéz eset! Eszerint ha fájdalommentes szülést csinálnak az orvosok, szembemennek a Tórával!

Én: Hááát... Akkor elmegy mondjuk az irgalmasrendi kórházba szülni!

Ő: És akkor a mohél meg a rabbi átmennek hozzá?

Én: Persze! Az egyházi kórházak között már évek óta együttműködés, továbbképzés stb. van, aminek egyik zászlóshajója a Szeretkórház.

kápe

Emlékol dal

Egy artistalány a pesti vurstliból

Ugrásnyira laktunk a Rákospatak-tól, onnan már nincs túl messze a vurstli, kiváltképp egy fürgé lábú gyerekeknek. Így volt ezzel a háború derekán történetem főhőse, a 18 éves G. Edit artistalány is. Nem messze lakott tőlünk. Mi az Erzsébet királyné útja 106/a, ők a 30/a sz. alatt. Először évtizedekkel a háború után, a Szeretkórházban találkoztam vele. Síríg tartó barátságot kötöttünk egymással. Az alacsony termetű, mindig jókedvű asszony, mint a gömbölyű nők többsége, gyakran vidította fel betegársait, ha „begurult” a társalgóba, pedig beteg volt ő is.

Köztudott, hogy Auschwitz, a „zsidó Titanic” Európában tengerenyi áldozatot rántott a halálba. Onnan megszökni csak három embernek sikerült, nevüket feljegyezte a történelem. Arról senki sem tudott, hogy G. Edit személyében akadt egy fiatal lány is, aki megszökött a pokol tornácáról. Amikor megtudta rólam, hogy voltaképpen „kollégák” vagyunk, hiszen sok éven át magam is a cirkusz és a vurstli világában működtem, közös múltunk okán csaknem negyven éven át őrzött titkát feltárta előttem. Nehezen értettem meg, hogy csodával határos megmenekülését, amit más ember „kitett volna a kirakatba”, miért restellte nyilvánosságra hozni, miért hallgatótt róla. Ma már belátom, hogy különös szerepköre miatt az Auschwitzban elpusztított százazrek tragédiáját együtt említeni a vurstlival elképzelhetően diszszonánsan hatott volna.

Mivel nincs már az élők sorában, elmondhatom mindenkinek, hogyan lett az ortodox zsidó családból származó G. Edit „csodapók” a vurstliban. Anyai nagyapja, *Eisler Adolf* óbudai főrabbi álmában sem gondolta volna, hogy leányát egy török artista veszi feleségül. Úgy esett, hogy a 15 éves Eisler lányt egy alkalommal a bátyja kivitte a vurstliba szórakozni. Megcsodálták *Lefteri Juszuf* török artista mutatványát, aki fejére húzott zsákkal, tánclepesben ment végig a kifeszített kötélén. A fiatalok első látásra egymásba szerettek. Ehhez persze arra is szükség volt, hogy Juszuf levegye fejről a zsákot. Az Eisler családot nem hatotta meg a török Rómeó szerelme, mondván, ko-

médiához nem adják feleségül a lányukat. Azt nem mondhatták, hogy törökhöz nem adják, mert a kötél-táncos – a baj nem jár egyedül – zsidó volt. Török zsidó. A kettő együtt elég volt ahhoz, hogy Juszuf furfangos módon szoktassa meg jövődöbeljét. Lóháton odaügetett Eislerék Tímár utcai házához, a fülig szerelmes Eisler lány pedig kötélén mászott le hozzá. Egy ideig Budapesten éltek, míg egy napon Juszuf magával vitte imádottját Isztambulba (oda már nem lóháton), ahol összeházasodtak.

A bohém lelkű török eredetileg orvosi műszerész volt, de vonzotta őt a porond, a taps, a varietésszínpad. Elege volt már a múltakból, a saját lábára akart állni. Betanult egy kötél-táncos számot, Ankarában mutatkozott be vele, ahol egy magyar barátja rábeszélte, próbáljon szerencsét Magyarországon. Hagyta meggyőzni magát. Vagyont ugyan nem, de feleséget sikerült szereznie a pesti vurstliban. Az isztambuli polgári esküvő után a szökevények visszajöttek Budapestre, a templomi esküvőt már itt tartották meg. Eislerék ekkor már belenyugodtak a „török hódításba”. Múltak az évek. *Lefteri Juszuf* és neje visszatért Isztambulba, ahol 1926. december 2-án megszületett *Lefteri Liána*, alias G. Edit. A Törökországban felserdült kislány 13 éves, amikor honvágytól gyötört édesanyja könyörgésére Juszuf visszahozza családját Budapestre. Zuglóban, a vurstlihoz közel vesznek ki lakást. A sokoldalú török artista „kis Juszuf” néven vált ismertté az artistavilágban. Kötél- és parkett-táncos egy személyben, de megállja helyét az óbudai *Kisfaludy Színház* színpadán is, ahol együtt lép fel *Türk Bertával*, *Medgyaszay Vilmával*, *Misoga Lászlóval* és a felejtethetlen emlékü „*kis Rott*”-tal.

G. Edit korán megismerkedik a „festett mennyország” csillagaival, érthető, hogy ő is ezen a pályán kíván érvényesülni. Addig rimánkodik apjának, mígnem az beleegyezik, hogy leányából „csodapók” legyen a vurstliban. Edit mint „*Leila*, a csodapók” 1939-től 1942-ig működik a vurstli különböző műintézteiben. A kegyetlen törvények azonban apjával együtt őt is kiűzik a városligeti

„Több dolgok vannak földön és égen, Horatio, mintsem bölcselmetek Álmodni képes.”
(*Hamlet*)

„paradicsomból”, ahonnan valódi pokolba kerülnek. A „kis Juszuf” Borban pusztul el hastífuszban, Editet és hűgát édesanyjukkal együtt Auschwitzba hajszolja a zöld és a barna téboly.

Harmadik hónapja él a haláltáborban, amikor szemet vet rá egy SS-legény, aki beleszeret a csinos zsidó lányba. Editnek viszont örökké a szökésen jár az esze. A viszonzatlan szerelem mindent legyőz, még Himmler parancsait is. Egyik nap az ifjú náci szigetelt drótvágó ollóval érkezik a „randevúra”. Elmagyarázza Editnek, hogyan lehet rést vágni a magasfeszültségű árammal telített drótkerítésen, és rövid időre „megvakítani” a barakkra irányított reflektort.

Edit még aznap éjjel megszökik a lágerből. Futás közben vasúti töltéshez ér. A februári fagy csontjáig hatol. A sínek mellett – nagy rendező a sors! – egy eldobott fekete kombinét és egy lemerdzseket talál. Leveszi rabruháját és magára ölti a holmikát. Altéstét nem védi semmi. Személyvonat közeledik. Az éjszakában vasútiállomás fényei villannak fel. A vonat lassít, majd megáll. Észrevétel nélkül felszökik az egyik peronra. Hiányos öltözékben, személyre szabott szerencsével bujkálja végig az utat. Az állomásokon leszáll-felszáll, toalettkülkében gubbaszt, a vagonokat összekötő átjárókban húzódik meg.

A vonat Bécsbe viszi. A pályaudvar várótermében eszméletét veszti. Újabb csoda: elegáns hölgy hajol az alélt lány fölé, *Dora Burstin*, a bécsi amerikai komité elnöknője. Kórházba viszi, ahol apácák ápolják a betegeket. A szökött lányt *dr. Hans Jawurek* osztrák főorvosra bízta, aki több jelentéktelen „műtétet” hajt végre rajta, hogy indokoltan tarthassa kórházban. Később maga mellé veszi, betanítja asszisztensének, ám a kórházban nem maradhat tovább. Az orvos átengedi neki bécsi lakásának egyik szobáját. Edit még élete derekán is évekig levelez az akkor már 87 éves dr. Jawurekkel.

Bécsből való hazatérése után férjhez megy, nyolc gyermeket hoz világra. Három élnek közülük, ketten Izraelben. Ők hívták magukhoz beteg édesanyjukat és harmadik testvérüket a családjával együtt. Nehéz szívvel hagyja el Magyarországot.

Ákombákos leveléből idézek néhány mondatot:

„Drága barátaim, írjatok! Tüdő- és mellhártyagyulladás és a párás levegőtől aszmiát kaptam. A férjem hűségeken ápol, de lázasan is Titeket keresetek. Reszket a kezem, a lábam, depressziós lettem. Írjatok! Minden sor Töletetek aranyat ér számomra. Elővettem a képet a régi cirkuszról. Esembe jutott sok minden: Pest, a Városliget, a vurstli. Írjatok! Talán ismét életre kapok.”

Igaz barátotok: Edit”

EPILÓGUS

Az agyonmodernizált és megrövidített Városligetben már semmi sem emlékeztet a múltira. A vurstlit az 50-es évek első felében buldózzal töltötte le a föld színéről az akkori kultúrpolitika. Valami visszavonhatatlanul véget ért. Egyedül a matuzsálemi körbe-körbe, fából faragott órangyalai arcukon rejtélyes mosollyal őrzik a halhatatlanság titkát, dacolva az idővel. „Leila, a csodapók”, aki egész életében elhallgatta Auschwitzból való szökése történetét, már csak az én emlékezetemben él. Annyi év után most ismét körülötte forog minden gondolatom, mint kegyetlen ifjúságunk idején az óriáskerék a régi vurstliban.

(2004)

EMLÉKKÉP

Mindketten fiatalok voltunk, Laci. Szerettük az életet, és az élet is szeretett bennünket. Csillapíthatatlan volt az étvágyunk. Imádtuk a fehér asztal gyönyöreit. A nehéz, fűszeres ételeket. Te áltál jót értem a boldog emlékü Nissel étteremben, ahol hibéi okokból szombaton nem fogadtak el pénzt az elfogyasztott ebédért, az árát mindig a következő héten kellett kifizetni. Végigtettük az étlapot. Barhesz, zsidótójas, libaleves macesszombóccal, utána sólet, benne főtt tojással, libacombbal, helzli, kugli, kóser bor, befejezésül flódni és birsalmakompót.

Ez nem nekrológ. Az nem az én asztalom. Mindig lesz egy-egy hivatásos emlékező, aki elmondja, hogy milyen közel állt Hozzád, mennyire becsült, nagyra tartott, és mily sokat tett érted. *Egy frászt tett!* – mondanád, ha hallanád őket. Ne törődj velük. Hadd aranyozzák be Veled rozsdásodó renoméjukat.

Drága Laci! Amikor nyáron együtt ebédeltünk a Klauzál téri étkezdében, nagyon örültél a viszontlátásnak. Nekem az utóbbi években nem örült még így senki. Suttogó hangon beszéltél, pedig akkor még előtte voltál a kegyetlen megpróbáltatásoknak. Jóízűen „lapátoltad” be a feltálat sötétet. – *Emlékszel arra a fényképre...* – kérdeztem Tőled, de félbeszakítottál – ...amikor a Kamara Varietében megettünk egy doboz szardíniát! Csodálkozva néztem Rád. Meglepett, hogy annyi évtized után még őrzöd magadban azt a pillanatot, amikor kivetted tárcádból azt a bizonyos fényképet, és nevetve írtad rá: *Egy doboz szardínia emlékére, sok-sok citrommal, Kabos Laci.*

Most beszélhetnék arról, hogy évtizedeken át hány írásomat vitted sikerre a kabaréban. Másokét is. Sokakét. De szándékosan elkerülöm az ömlengő szavakat. Túl közel vannak egymáshoz az évszámaimak. Hat évvel voltál idősebb nálam. Nem tétel. Ebben a korban már belátható közelségbe kerül a finálé. Ezért is könnyű megígérnem, hogy holtomig nem felejtetek el. Nem esik nehezemre.

(2004)

„Azt hittem, törpének kisebb csillag is elég...”

– Zoli bohóc tragédiája –

Egy kis ember emléke előtt tisztelgek, amikor lepergetem a két világháború között országos népszerűségnek örvendő, apró termetű clown életét.

Sz. Gy.

Nyolcéves koromban, 1936 júniusában láttam először cirkuszt. Tanító néniék még az iskolaév befejezése előtt elvitte az osztályt a városligeti Fényes Cirkuszba. A nézőtér utolsó sorában kaptunk helyet, ahonnan a porond, gyermekszemmel nézve, távoli földrésznek látszott. A műsorból az égővörös parókájú Gerard és „kicsike” partnere, az akkor már élete derekán járó Zoli bohóc groteszk figurája maradt meg emlékezetemben. Sok évvel később tudtam meg, hogy ezt az apró emberkét korának kiemelkedő művészei, többek között Csontos Gyula, Karinty Frigyes, Kosztolányi Dezső és Markovits Rodion is, barátságukkal tüntették ki. Kosztolányi egy alkalommal riportot készített vele, amelyben megrajzolta portróját:

„Íme egy ember, akinek a mindenkori tömegek ősi kívánsága, »panem et circenses«, egyszerre teljesült be, mégpedig úgy, hogy a cirkusz mindjárt kenyeret is adott neki. Én a földön ülök, előttem áll a bohóc: Zoli. Németül, angolul is tud, s valamennyit franciául. Hangja mély, férfias – frakkot ölt, kockás bugyogót, lakkcipellőt. Egy lepedőszerű, fehér selyem nyakkendőt bogoz. Aztán kiértököl a szalad a porondra. Parányi létrára mászik, orra bukkik, felpofozzák, szappanhabbal maszatolják az arcát, mert ezek az évezredes attrakcióik sohasem kopnak el.”

Zoli, a dombóvári Hirsch család harmadik gyermeke 1885. február 6-án látja meg a napvilágot. Testi fejlődésének, bár a testvérei rendes termetűek, gátat vet az angolkor. A fiúcska három esztendőig tölti el egy klinikán, ahol mindent elkövetnek gyógyulása érdekében. Reménytelenül. Később a Hirsch család Pécsre költözik. Akkor érkezik a városba a híres Schmidt Cirkusz. Zoli naphosszat ógyelel a sátrak körül, kapcsolatba kerül az artistákkal, vizet hord, öltöztet takarít, csak hogy eltűnjék jelenlétét. Szülei nem nézik jó szemmel, hogy csavargog. Beadják inasnak Csukás István bádogosmester műhelyébe. Nagy nehezen kitanulja a mesterséget, de a cirkusz erősebben vonzza az ereszcatornánál. Hamarosan Bécsbe utazik, ahol Kobert-Belling, az akkori idők híres bohóca bizalmába fogadja, és ellátja tanácsokkal. Kosztümöket csináltat, lefényképezteti magát, és azokra a címekre, melyeket Kobert-Bellingtől kapott, elküldi ajánlatát:

„Mélyen tisztelt Igazgató Úr! Mellékelem a fényképetem. Kezdő artista vagyok. Nagyon örülnék, ha az Ön cirkuszában felléphetnék. Mivel kezdő vagyok, a gázi összegét Önre bízom.”

Hosszú várakozás után befut élete első szerződése. Az amszterdami Schumann Cirkusz tulajdonosa havi 150 frank gázszival szerződött. Bejárja Németországot. Berlinben kapja kézhez Moszkvába szóló szerződését. Az oroszországi turné után Brüsszel, Charleroi, Liège, Róma, Nápoly, Velece, Firenze, Génua következik. Utána Észak-Afrika. Leghosszabb útját így idézi fel a Kis ember nagy élete című visszaemlékezésében:

„1910 áprilisában a Batávia nekivág az Atlanti-óceánnak, hogy elvigyen Dél-Amerikába. Csak néztem a parton a zsebkendőderődöt, és az én drága szüleimre gondoltam, kedves jó pécsi ismerőseimre... mikor fogom őket viszontlátani?”

Visszatérése után Angliába szerződik. Manchester, Preston, Hull, Bury, Coventry, London, megannyi mérföldkö sikerekben gazdag, felfelé ívelő pályáján. Ám közbeszól a történelem. Kitér az első világháború. Azonnal hazautazik Pécsre. Néhány hét múlva feljön Pestre, jelentkezik Beketov Mátyásnál, a ligeti nagycirkusz bérlőjénél. 1915 virágvasárnapján lép fel először hazájában. Múlnak az évek. 1924-ben elszerződik a világhírű Hagenbeck Cirkuszhoz. Újra bejárja Németországot. Egy év múlva Párizsban találkozik Rivelsékkal, akikkel később egy műsorban lép fel a londoni Olympia Cirkuszban. „London nagy város – írja könyvében –, de az én méreteimhez képest nem kunszt nagy városnak lenni. Nem mehettem úgy az utcán, hogy minden lépésnél ne kelljen felnéznie. Mindig magyarul köszöntek rám. Különbön ez a tragédiám. Én mindenre mindig csak felnézek...”

Nem sejtette, hogy nagyobb tragédiák is léteznek. A szezon végén újabb szerződést kínál nekik, de nem fogadja el. A honvágy hazahúzza. „Úgy érzem, egy nagy családhoz tartozom, a világ artistáinak nagy családjához. Ha egyikünk bajba jut, biztosan segítségre talál a másiknál.” A második világháború kitérésének híre nem készíti hazájára elhagyására. Könyvében felidézi akkori érzéseit:

„A háborús Európában való utazgatásnál sokkal inkább vonzott engem a Fényes Cirkusz, ahol otthon éreztem magamat, ahol szeretnek, és ahol én is mindenkit szeretek.”

Tévedett. Származása miatt leparancsolják a porondról. Népszerűségében bízza, saját könyvével házal a létminimumért. Nem sokáig. Az *Antenna* című lap egyik 1944-ben megjelent száma leplezetlen kárörömmel adja híriul:

„Tiltott könyvkiadás és a sárga csillag szabálytalansága miatt Zolit is internálták. Mikor szemére hányták, miért viselt olyan icipici csillagot, búsan felelte: Azt hittem, kérem, törpének kisebb csillag is elég...”

Az internálás csupán közjáték volt. Várta őt az „utolsó porond”: *Auschwitz*, ahol Mengele aranyujtásos portási egyenruhát csináltatott részére, és a cigányláger elé állította. Ott kellett naphosszat szalutálnia a ki-be járó SS-katonáknak. „Bohócot” csináltak belőle, mielőtt elpusztították. Államférfiak, királyok, politikusok tapsolták meg sziporkázó mókáit. Tragédiáját is páholyból nézték végig. Termete miatt a gyerekekkel együtt vitték gázkamrába.

*

Talán ott volt közöttük apám hűgának 12 éves kislánya, Bandika is, akit Zolival együtt hamvasztottak el. Most újra hallom Bandika csengő hangját, amikor olyan szépen énekelte el a rádióból számtalanszor hallott dalt: *Ott, ahol zúg az a négy folyó...*

(2004)

Szilágyi György oldala

Miért fontos hazahozni az elraboltak holttestét

Izrael küzdelme az elesettek holttesteinek visszaszerzéséért több, mint katonai erőfeszítés – ez egy erkölcsi és spirituális kötelesség, amely a hitben és a családban gyökerezik.

Izraelben még az élve hazatért szokás feletti öröm közepette sem jön el a valódi megnyugvás, hiszen a legfőbb cél továbbra is az, hogy hazahozzák és eltemessék azokat, akiknek teste még mindig Gázában van.

Ez a küldetés fájdalmas valósággá vált most, amikor végső nyugalomra helyezték két amerikai-izraeli katonát, **Omer Neutra** és **Itay Chen** földi maradványait – akik október 7-én tankjaikban estek el – **Hadar Goldin** mellett, akinek testét a Hamász tizenegy évén át tartotta vissza.

Ezek a temetések a nemzeti egység eseményeivé váltak, arra emlékeztetve, hogy minden katonát, minden lélek a család része. A küzdelem azonban folytatódik. A Hamász továbbra is visszatartja három izraeli és egy thaiföldi állampolgár holttestét, emléküket torzi alkutárgyává téve a kegyetlen pszichológiai háborúban.

Miért ilyen fontos a zsidó nép számára vallási, érzelmi és közösségi szempontból, hogy a testeket visszahozzák és Izrael földjén temessék el? A válaszban négy alapvető tanítást találunk magáról az életéről.

A test szentsége

A test több, mint pusztán fizikai burkolat: az isteni lélek társa, egy szent edény, amelyen keresztül az ember teljesíti földi küldetését. Test nélkül a lélek nem tudja betölteni feladatát a világban. A halál után is megmarad a test szentsége, és méltósággal kell vele bánni. Ezért tiltja a zsidó jog a hamvasztást, a temetés készletelését vagy a holttest közszemlére tételeit.

A halál pillanatában a lélek elválik a testtől, és visszatér szellemi otthonába. A temetés ennek a folyamatnak a része: lehetővé teszi, hogy a lélek békében távozzon a fizikai világból. A törái parancs – „Porból lettél és porrá leszel” – előírja, hogy a test térjen vissza a földbe, ahonnan vétett, lezárva ezzel a szent körforgást.

Amíg azonban a test nincs eltemetve, a lélek „függő” állapotban marad – két világ között, minden levele békére. Ha a testet nem temetik el, a lélek útja befejezetlen marad.

Temetés Izrael földjén

Ahogy a hetiszakasban is olvasuk: amikor Sára meghalt, Ábrahám családi sírhelyet vásárolt Hebronban. Azóta minden nemzedék vágya, hogy Izrael földjén temessék el. A Biblia elmeséli, hogy Jákob halála közeledtével megfogadta fiával, Józseffel, hogy testét nem Egyiptomban, hanem Izraelben helyezik örök nyugalomra (1Mózes 47:29).

Hadar Goldin édesapja, **prof. Szimcha Goldin** a temetésen így fogalmazott: *A megváltás pillanatában, amikor Izrael népe kiszabadul az egyiptomi rabszolgaságból, Mózes magával viszi József csontjait, hogy az ígéret beteljesüljön.*

Ez az érték ma is él. Amikor valakit külföldön temetnek el, szokás egy marék izraeli földet szórni a sírba – a szent földdel való kapcsolat jeleként.

Omer Neutra és Itay Chen esetében a hazai temetés különösen mély jelentéssel bír: Amerikából jöttek, hogy védelmezzék a zsidó népet és Izrael földjét – most részei lettek magának a földnek.

Amikor Omer Neutra testét visszahozták, édesapja, **Ronen Neutra**, Jeremiás prófétát idézte: *Van remény a jövődre – mondja az Örökkévaló –, és a fiak visszatérnek hazájukba.* (Jeremiás 31:17)

Lelki gyógyulás

A temetés a cselekedet, mert olyasvalami, amit az elhunyt nem tud vizionozni. Ugyanakkor nemcsak az elhunyt iránti jóság, hanem a hozzátartozók gyógyulásának útja is.

Amíg egy szeretettünk testét fogva tartják, a lélek nem tudja elfogadni a halál véglegességét. A gyász félbeszakad, a fájdalom időtlenül fennmarad.

Itay Chen édesapja, **Ruby Chen** így fogalmazott: *Az elmúlt két évben családnak érzelmi Gázában volt fogva tartva – csapdába estünk, gyászunk befagyott, sebeink nem gyógyulhattak, fájdalmunk nem található lezárást.*

Amikor végre a sírhely előtt állnak, az támaszt nyújt az élőeknek – helyet az emlékezésre, a sírásra, és arra, hogy az elhunyt emléke szervesen belesződjön az élet történetébe.

A zsidó nép egy család

A zsidó nép egyetlen család: minden veszteség, minden el nem temetett test közös fájdalom. A holttestek visszahozása Gázából egy spirituális küldetés, amely helyreállítja az egységet Izrael kollektív lelkiis-

meretében – mivel minden élet számít, minden történet szent.

Ez a kölcsönös felelősségvállalás a kol Jisráel arevim ze bazeh – minden zsidó felelős a másikért – ősi elvben gyökerezik. Ez az alap az, hogy a nemzeti ígéretnek, hogy senkit sem hagyunk hátra, sem a csatatéren, sem az emlékezetben. Egy olyan világban, ahol az élet gyakran válik pusztává statisztikává, az az eltökéltség, hogy Izrael hazahozza halottait, maga is egy kidus hásem – Isten nevének megszentelése –, amely tanúságot tesz az élet szentségéről.

Hadar Goldin ezt írta: *A mindennapi élet során leginkább a külső világra figyelünk és a környezet hatásait érezzük, csak ritkán tekintünk be a saját lelkünkbe... Ha a pillanatnyi örömeink és mulandó élvezetek után futok, elszalasztom a lehetőséget, hogy felfedezem az igazi, tartós öröm forrását: a saját lelkemet.*

Amíg egyetlen zsidó mártír is temetlenül marad, a küldetés nincs teljesítve. Azok, akik életüket áldozták október 7-én, Izrael nemzeti jelképei lettek. Áldott legyen az emléküik!

Az aish.com cikke alapján fordította:

Zucker-Kertész Lilla

Vészhelyzetben a föld alá költözik a Galilee Medical Center

A Galilee Medical Center Észak-Izrael második legnagyobb kórháza, amely háborús időkben betöltött szerepének és az egyik korábbi igazgató előrelátásának köszönhetően az ország egyik vezető intézményévé vált a komplex hadisérülések kezelésében. A sürgősségi osztály igazgatója a Partnership2Gether program szervezésében a Merkazban tartott előadást, írja **Ádám Péter** a *Kibicen*.

Khalid Atalla azért látogatott Budapestre a Szohnut Partnership2Gether (P2G) programjának keretében, hogy bemutassa, miként birkózik meg a libanoni határ közelében működő kórház a háborús kihívásokkal.

Atalla doktor egyik előadását a Merkaz – Héber és Izraeli Kulturális Intézetben tartotta, de háromnapos itt tartózkodása alatt járt a Szent Ferenc Kórházban, OR-ZSE-n, a Mzsihsz Szeretetróházában, a NATO Katonai Orvostudományi Központjában, a Honvédkórház sürgősségi részlegén, találkozott a SOTE izraeli orvostan-hallgatóival és rendhagyó tanórát tartott a Lauder iskola diákjaival.

A Merkaz *A békés együttélés modellje Nyugat-Galileában* címmel hirdette meg az előadást, amely a Facebook-eseményben olvasható leírás szerint azt mutatta volna be, miként működik együtt a kórházban a nyugat-galileai régió sokszínű közössége. Az ott élő keresztény és muszlim arabok, drúzok és zsidók hogyan „reprezentálják ezt a sokszínűséget, és nap mint nap bizonyítják, hogy a közös munka és kölcsönös tisztelet képes hidat építeni a különbségek fölé”.

Khalid Atalla előadásában azonban a fentiek még csak az említés szintjén sem jelentek meg, ami azért is sajnálatos, mert az ilyen történetek segíthetnek az október 7-i terrortámadást követő feszültségek enyhítésében. A GMC sürgősségi osztályának igazgatója ehelyett inkább a kórház működésére fókuszált, leginkább a különféle háborús időszakokban.

Az előadás előtt **Aja Kagade**, az eseményt szervező Partnership-

2Gether egészségügyi bizottságának izraeli társelnöke, egyben a GMC nemzetközi kapcsolatokért felelős igazgatója beszélt arról, hogyan épül fel a P2G program, és miként működik együtt 17 zsidó közösség az Egyesült Államokból, Izrael nyugat-galileai régiójából, valamint Budapestről különféle területeken, például az egészségügy terén.

A program keretében orvosok, szociális munkások és más egészségügyi szakemberek segítik egymást. Konferenciákat, tanfolyamokat tartanak azazal a céllal, hogy megosszák a tudásukat és a tapasztalataikat. Az október 7-i támadás nyomán kitört háború idején például több magyarországi orvos is érkezett a GMC-be a P2G közvetítésével, hogy önkéntesként segítsék a kórházat a háborús sérültek ellátásában. Közülük volt Shemesh Assaf, a Szeretetróház főigazgatója, akinek közreműködésével valósult meg a mostani látogatás.

A Naharija városában lévő GMC Galilea legnagyobb, Észak-Izrael második legnagyobb egészségügyi központja a haifai Rambam után. A kórház nagyjából 10 kilométerre található a libanoni határtól, aminek egyik következménye, hogy csodás kilátás nyílik a dél-libanoni hegyekre, a másik – kevésbé magával ragadó –, hogy háborús időszakban maga az intézmény is célponttá válik.

Khalid Atalla elmesélte, hogy a háborús kitettség miatt a 2000-es évek elején a GMC akkori igazgatója, **Saul Sasa** egy föld alatti létesítmény megépítését kezdeményezte a kórház alatt. A föld alatti részleg elkészülése után a GMC lett Izraelben az egyetlen olyan egészségügyi központ, amely háború idején biztonságos körülmények között képes végezni feladatát. Míg más kórházak háborús fenyegetettség közepette kénytelenek a mélygarázsba költöztetni a legszükségesebb részlegeket, addig a GMC teljes osztályokat tud levinni a föld alá, orvosokkal, betegekkel, sőt az egészségügyi személyzet családtagjaival együtt, ahol a felszínihez hasonló körülmények között folytathatja az életmentést. A nagy kiterjedésű bunkerbe vezető folyósokon egy mentőautó is kényelmesen befér.

Sasa professzor elképzelése már 2006-ban, a második libanoni háború idején helyesnek bizonyult, miután több száz rakéta hullott le a kórház környékén, és az egyik be is csapódott a szemészeti osztály épületébe. A föld alatti létesítménynek köszönhetően a közvetlen veszély ellenére is a GMC fogadta be a legtöbb sérültet, több mint 1800 katonát és civil kezeltet abban az időszakban a naharijai intézményben.

A második nagy kihívást a szíriai polgárháború jelentette, akkor a GMC a Golán-fennsíkban állított fel tábori kórházat a sebesültek fogadására. Atalla doktor elmondása szerint a polgárháború kezdete óta a Galilee Medical Centerbe több mint 1600 szíriai sebesült érkezett, köztük sok nő és gyerek, aminek köszönhetően Izrael egyik vezető intézményévé vált a komplex háborús sérülések kezelésében.

Ez a tapasztalat is segített abban, hogy 2023. október 7-én egy nap alatt több mint 600 sérültet el tudtak látni. A véres terrortámadást követő 14 hónapban az egész kórház leköltözött a föld alá, ahol több mint 3000 sebesültnek segítettek ezen időszak alatt.

A legutóbbi háború kapcsán is sokat tanultak a kórházban. Khalid Atalla kiemelte azt a sürgősségi orvoslást oktató programot, amelyet civilek és közösségek számára kezdtek el tartani. Ez azért vált szükségessé, mert október 7-én hosszú időbe telt, mire kórházba tudták juttatni a sérülteket, akiket ez idő alatt a környezetükben lévőeknek kellett ellátniuk. Ezen túlmenően is több fejlesztéssel büszkélkedhet a GMC. Ilyen a drónok segítségével történő vérszállítás vagy a mesterséges intelligencia alapú diagnosztika.

Jichák Rabin meggyilkolásának 30. évfordulójára emlékeztek Izraelben

Jichák Hercog izraeli államelnök a **Jichák Rabin** miniszterelnök meggyilkolásának 30. évfordulóján a Herzl-hegyen tartott állami megemlékezésen arra figyelmeztetett, hogy az országban ma ugyanolyan szintű uszítás és erőszak tapasztalható, mint akkor.

Hercog azt mondta, hogy Izrael „ismét a szakadék szélén áll”. Emellett felszólított a gázai megállapodások betartására és a békés rendezés lehetőségének megragadására. „ahogy Rabin megálmodta”.

„Három évtized múlva ugyanazokat a jeleket látjuk, sőt talán még erősebben. Durva, nyers, trágár beszédet, az árulás vádjait, a közösségi médián és a nyilvánosságon keresztül terjedő mérget, az erőszak minden, fizikai és verbális formáját” – mondta Hercog. „Ez minden értelemben stratégiai fenyegetés” – tette hozzá.

Az államelnök felszólított a belső egységre, emlékeztetve rá, hogy a következő választási év „feszült” lesz. De „nem válhat az uszítás és az erőszak évvé. A politikai vita legitim, az ellenfélből ellenséget csinálni nem az” – hangsúlyozta.

Rabin unokája, **Jonatán Ben Arci** arra szólította fel az országot, hogy utasítsa el a szélsőségeseket és a belső gyűlöletet. „Egy másik zsidó gyilkolta meg, egy szélsőséges, fanatikus, aljas ember. Egy közülünk. A gyilkosság traumája megváltoztatta az életemet, és megváltoztatta az országét is. A traumában – legyen az nemzeti vagy személyes – gyakran ott rejlik a változás lehetősége” – mondta Rabin unokája, és felszólít-

tott a szélsőségesek kiszorítására a közéletből.

„Oltuk ki az örök gyűlöletet és azokat, akik lángra akarják lobbantani. Ha együtt cselekszünk, sikerülni fog újjáépíteni az izraeli csodát” – zárta beszédét.

Az emlékünnepeken jelen volt többek közt **Avi Dihter** mezőgazdasági miniszter, **Jichák Amit**, a legfelsőbb bíróság elnöke, **Ejal Zamir** vezérkari főnök, **Daniel Levi** rendőrfőkapitány és **David Zini**, a Sin Bét belbiztonsági szolgálat vezetője. **Benjámin Netanjáhu** 2021 óta nem vesz részt a rendezvényen.

1995. november 4-én egy szélsőjobb oldali fiatal, Jigal Amir agyonlőtte Izrael baloldali miniszterelnökét Tel-Avivban egy tömeggyűlésen, amelyet a békéért és az erőszakmentességért rendeztek.

Rabin családjának több tagja és sok híve a mai miniszterelnököt, az akkori ellenzéki vezetőt teszi felelőssé a gyilkossághoz vezető, megosztó politikai légkörért, és egyre gyakrabban vádolják azzal, hogy ismét tudatosan szítja a társadalmi megosztottságot.

Az évforduló napján a Demokraták párt – amely Rabin Munkapártjának utódja – megemlékezést tartott a meggyilkolt miniszterelnök emlékművénél. „Akik harminc éve részt vettek a Rabin elleni uszításban, ma a kormányban ülnek. Aki akkor a Cion téren a gyűlöletet szította, ma a miniszterelnöki székben ül. És az, aki ellopta Rabin autójának emblemját, és kijelentette, hogy »képes elérni hozzá és bántalmazni«, ma miniszteri székben ül” – jelentette ki

Jichák Rabin 1974-ben

a párt elnöke, **Jair Golan**, utalva Netanjáhurra és **Itamar Bengvir** belbiztonsági miniszterre.

„De mi itt vagyunk. Egy erős és elszánt demokratikus nép. A szolgáló, dolgozó, adófizető közösség, amely hű az államalapító nyilatkozat értékeihez és a cionista eszméhez. Harcolni fogunk, küzdeni fogunk, és győzni fogunk; felszabadítjuk Izraelt, és visszavezetjük Rabin útjára” – zárta beszédét a politikus.

A rendőrség letartóztatott három embert a Jeruzsálem közelében, egy csomópontnál tartott néhány fős kormányellenes tüntetésen, melyen állami vizsgálóbizottság felállítását követelték az október 7-i terrortámadás ügyében, valamint előrehozott vádlások kiírását, és emellett megemlékeztek Rabin meggyilkolásának 30. évfordulójáról. (MTI)

IZRAELI SZÍNES

Az esőért imádkoztak a Kineret partján

Tömeges imát tartottak a Kineret partján az Izraelt sújtó súlyos aszály megszűnéséért. A résztvevők szerint ez a módszer már korábban is bevált.

A szakértők szerint ez volt az elmúlt száz év legsúlyosabb aszálya. A november nyári hőséggel kezdődik, a megszokottnál akár nyolc fokkal magasabb hőmérséklettel.

A Cfátban működő Ari iskola több tucat diákja, tanárai és Tiberias, valamint a környék lakói összegyűltek az egyre apadó Kineret partján – amelynek

Fotó: Ynet

vízszintje 28 centiméterrel van az alsó határ alatt –, hogy tömeges imát tartanak. Az eseményt **Smuel Eliahu** rabbi, Cfát főrabija és a Főrabbinátus Tanácsának tagja vezette, azzal a hittel, hogy az ima és a remény ereje képes megváltoztatni az aggasztó tendenciát.

A zsidó vallásban az esőért való imát a szukkot ünnepe követő smini áceret napján mondják el először. A többi imában is van egy speciális betoldás a szent napokon, valamint az Ámidá második áldásába is bekerül egy mondat, amely az esőre utal.

Az eső és a harmat megemlézése és az áldáshozó mennyiségű csapadék kéreése mindennapi imáinknak is része, de az év két kiemelkedő napján különleges liturgikus jelentőséggel bír az őszi esőkérő (tfilát gesem) és a tavaszi harmatkérő (tfilát tál) imánk. (ii.com)

Hatvanöt kilogramm lefoglalt aranyat árverez el az adóhatóság

Ritka lépésre szánta el magát az adóhatóság: nyilvános árverést hirdet azoknak az aranytömböknek és aranyérméknek az értékesítésére, amelyeket a vámosok két külön csempészési ügyben foglaltak le. A nemesfém világgiazi ára az utóbbi időben jelentősen emelkedett, ami külön érdekessé teszi a most meghirdetett tendert.

Az árverésen több mint 65 kilogramm arany kerül kalapács alá: hatvan tömböt és további száznyolcvanöt unciát kínálnak fel. A tételeket a szabványügyi intézet megvizsgálta és hitelesnek találta – szemlélte a Ynet írását az *Izraelinfo*.

Az egyik ügy 2022 decemberében történt az Allenby határátkelőnél, ahol a vámosok egy jordán rendszámú Nissan Patrol rejtett rekeszében húsz aranytömböt találtak, összesen húsz kilogramm súlyban. A sofőr jordán állampolgár volt turistavízummal. A rakomány értéke akkor mintegy négy millió sékel volt, és nagyjából hétszáz ezer sékel adót és vámot kellett volna fizetni utána, ha szabályosan bejelentik.

A másik eset 2025 januárjában történt a Ben-Gurion repülőtéren, amikor egy Dubajból érkező utas negyvenöt és fél kilogrammnyi arannyal próbált a zöld folyosón átmenni. A lefoglalt arany értékét mintegy nyolcmillió sékelre becsülték.

Az adóhatóság, amely mindkét esetben elkobozta a csempészett aranyat, úgy döntött, hogy ezúttal nem raktározza tovább a készletet, hanem nyilvános pályázaton értékesíti.

Előléptették a kiszabadult túszt

Fotó: IDF

A hadsereg közlése szerint a személyzeti igazgatóság vezetője előléptette **Edan Alexander** katonát, aki májusban szabadult 584 nap Hamász-fogság után, írta meg az *ujkelet.live*.

Szabadulása után Alexander azt mondta, hogy folytatni kívánja szolgálatát az Izraeli Védelmi Erőknél. Egy katonai konferencián **Dado Bar Kalifa** vezérőrnagy, a személyzeti igazgatóság vezetője főtörzsőrmesteri rangra emelte Alexandert.

A 21 éves Alexander az Egyesült Államokból érkezett Izraelbe, hogy magányos katonaként szolgáljon a Goliat Dandárban. 2023. október 7-én elrabolták egy katonai posztról Nirim közelében, amikor több ezer Hamász vezetete terrorista megróhamozta Dél-Izraelt.

Hatszáz hivatásos katona kérte a korai nyugdíjazását

A hadsereg személyzeti igazgatóságának képviselői a Kneszetben elmondták, hogy körülbelül 600 hivatásos állományú személy – köztük magas rangú tisztek és hivatásos altisztek – nyújtott be koregedményes nyugdíjkerelmet.

Mindössze két hónappal ezelőtt **Dado Bar Kalifa** vezérőrnagy, az

Izraelbe költöztetik Indiából a Bné Menase közösséget

Az izraeli kormány jóváhagyta **Benjámin Netanjahu** miniszterelnök és **Ofir Szofer** bevándorlási és befogadási miniszter javaslatát a Bné Menase közösség Izraelbe történő teljes áttelepítéséről 2030-ig – jelentette be a miniszterelnöki hivatal.

A kormányülésen elfogadták, hogy 2026 végéig ezerkétszáz ember érkezzen Izraelbe, 2030-ig pedig befejezik a mintegy 5800 főnek, a teljes közösségnek az izraeli befogadását Északkelet-Indiából az ottani, Manipurban és Mizoramban tapasztalható etnikai feszültségek közepette.

Az új bevándorlókat Izrael északi részén, Nof HaGalil városban és a térségben fogják letelepíteni széles körű befogadási program segítségével, és egyesítik azokat a családokat, melyeknek tagjai már korábban Izraelbe települtek. „Ez egy fontos és cionista döntés, amely megerősíti az északi térséget és Galileát” – mondta a miniszterelnök.

Ezzel a lépéssel a közösség minden tagját áttelepítik Izraelbe, miután az elmúlt két évtizedben mintegy négyezren érkeztek közülük korábbi kormányhatározatok alapján.

A Bné Menase, vagyis Menasse fiai egy indiai közösség, amely különféle tibeti-burmai etnikai csoportokhoz tartozik India és Burma határvidékén. Tagjai magukat a babiloni fogságba hurcolt zsidók leszármazottainak, Izrael elveszett törzsei egyikének tekintik. A mintegy tízezer emberből álló csoportból többen felvették a modern zsidó vallást az utóbbi évtizedekben. (MTI)

Több parancsnokot menesztettek a Hamász terrortámadásával kapcsolatban

Éjál Zamír vezérkari főnök menesztette azokat a hírszerzési és katonai vezetőket, akik a Hamász palesztin iszlamista szervezet 2023. október 7-i terrortámadásakor szolgálatban voltak Izrael Gázai övezettel szomszédos déli részén.

A vezérkari főnök által eltávolított tábornokok közül a legtöbben már korábban lemondtak az aktív szolgálatról, de tartalékos állományban maradtak. Most azonban felmentették őket a tartalékos állományból is. Zamír ezenkívül megrovásban részesített több más hírszerzési, légierő- vagy haditengerészeti parancsnokot is, de ők a posztjukon maradhatnak, és többük esetében ez még éveket jelent.

„Nem könnyű olyan döntéseket hozni, amelyek általam nagyra tartott embereket érintenek. Az állam biztonságának szentelték az életüket, évtizedeken keresztül együtt harcoltam velük, és a legkiválóbb parancsnokaink közé tartoznak. De kötelességem világos határt húzni a parancsnoki felelősségben” – jelentette ki egy videóüzenetében a vezérkari főnök.

Az elbocsátottak között van többek közt **Aharon Haliva**, a katonai hírszerzés 2024 áprilisában lemondott vezetője, **Oded Basiuk**, a had-

IDF személyzeti igazgatóságának vezetője ritka figyelmeztetést adott ki a Kneszet Állami Ellenőrző Bizottságának: „Hivatásos katonák lefoglalnak és azt kérdezik, hogy lemondhatnak-e egy háború közepén. Mélyreaggódnuk kellene.”

Kalifa a Legfelsőbb Bíróság nemrégiben hozott, a hivatásos tisztek

nyugdíjkiegészítéseinek eltörléséről szóló határozatát követően tette ezt a megjegyzést.

A vezérőrnagy szerint jelenleg több mint 17.000 behívóelkerülő van. „A behívó elkerülése normává vált, egy egész sereg ügyvéd szerez csalárd módon felmentést” – mondta.

műveleti parancsnokság júliusban távozott vezetője, valamint **Jaron Finkelman**, a déli parancsnokság januárban lemondott vezetője. Megrovásban részesült **Słomi Binder**, a hírszerzési parancsnokság vezetője, **Tomer Bar**, a légierő parancsnoka és **David Szaár Szalama**, a haditengerészet vezetője.

Zamír kijelentette, hogy a hadsereg „elszánta magát a támadás körülményeinek teljes körű, professzionális és mélyreható kivizsgálására.

Ennek részeként egyebek között független vizsgálóbizottság felállításáról döntöttem” – mondta, miután „a hadsereg október 7-én kudarcot vallott fő feladatában, Izrael állampolgárainak megvédésében”.

A hadsereg első belső vizsgálatait még **Herci Halevi**, az előző vezérkari főnök vezette, de Zamír hamar külső testületet állított fel a hibák feltárására. Emellett a korábbi vizsgálatok többsége nem volt megfelelő. (MTI)

Éjál Zamír

Találkoztam a Sátánnal

Egy gázai túsz vallomása

Kivételesen nem a rendszeresen követett televíziós adómon, az Arutz 12-en, hanem az Arutz 13-on néztem meg az egyik utoljára szabadon engedett tússzal, Rom Braslavskival készített interjút, amely oly tragikusan különbözött a jókedvű, diadalmas túszszabadulásokról szóló riportoktól. Szerencsére másnap, november 8-án a Jerusalem Post is közölte szinte szolgai fordítva az oly megrázó dokumentumot. Bár nem először vétek a szerzői jogok ellen, de e vallomás-dokumentum kissé szerkesztett közlésével a sokat – és értem is – szenvedett túsz akaratát teljesítem be: ismerje meg a világ a gázai túszok „sorstalanságát”, s benne – mint cseppben a tenger – a gázai háborúban megvilágosodott zsidó népre nehezedő jövőképet. Kőbányai János (Múlt és Jövő).

Mind a televízióadás, mind a szövegközlés azzal a figyelmeztetéssel nyitott, hogy: „Az alábbi cikk érzékeny témákat, többek között kínzás és szexuális erőszakot érint.”

Rom Braslavski az interjú azzal kezdte, hogy felidézte 2023. október 7-e reggelét, amikor megpróbált elmenekülni a Nova zenei fesztiválról, miközben a mészárlás elkezdődött. „Soha életemben nem láttam még halott embert. Azt hittem, hogy csak műanyag babák. Úgy éreztem, mint ha egy filmben lennék.” Megpillantott egy terroristát, és minden erejével nekironított, meglökte őt, az megdöbent, ő pedig futásnak eredt. „Olyan gyorsan futottam, mint még soha életemben, és teljesen kimerültem.” Ekkor jött rá, hogy rossz irányba fut – a Gázai övezet határkerítése felé. „Láttam egy kis árkot, benne valami zöldet. Befelküdtem, és elmondtam a Smá Jiszráélt.” A terroristák végül meglátták; az a férfi, akit korábban meglökött, eltörte az orrát, majd egy autóra kényszerítette, és a Gázai övezetbe vitte. Egy tyúkól-szerű odúba tuszkolták, jobb karját és egyik lábát egy szék-reny két oldalához rögzítették. „Így voltam kikötve éjjel-nappal, 24 órán át.” Több mint egy hét elteltével már rettenetesen éhes volt. Ekkor eszébe jutott egy trükk, amit egy ismerősétől tanult: „Van egy telepes barátom, akit egyszer letartóztattak, és ő tanított meg arra, hogyan lehet kiszabadulni a bilincsből.” A házban, ahol fogva tartották, akadt egy konyha, ahol a gáztűzhely még működött. „Valahányszor hallottam, hogy valaki jön, visszafutottam a szekrényhez. Így éltem egy héten át.” Kitérte magának egy 21 napos határidőt – utána elhatározta, hogy „öngyilkos küldetés” hajt végre: főz magának makarónt a tűzhelyen. „Azt gondoltam, lehet, hogy elkapnak, lehet, hogy meghalok, de ezt meg kell tennem.” Amikor a palackos gáz elfogyott, elhatározta, hogy tüzet rak, bármi áron. „Úgy döntöttem, hogy bármit megteszek, csak hogy végre ember módjára egyek. A testemnek szüksége volt rá, és nem tudtam tovább figyelmen kívül hagyni.”

A főzésből származó füst felriasztotta a körülötte lévő gázaiakat, és hamarosan több százan vették körül a házat. Betörtek, megtalálták az ágy alatt rejtőzve, és kihúzták. „Elkaptak, és elkezdtek ütlegetni. Utána talán két hétig nem tudtam járnival vagy állni.”

Egy perccel azelőtt, hogy a gázaiak megölték volna, a Rom őrzésével megbízott férfi visszatért, és elkergette mellőle az embereket. Fogvatartói azt mondták neki, hogy az apja, az anyja és a testvére meghalt. „Nem kapsz levegőt az agyadban kavargó gondolatokról. Legalább fél órára magamba zárkoztam, és sírni kezdtem. Legszívesebben homokba dugtam volna a fejem. Vajon miért és miben haltak meg a szüleim? Elvesztettem az irányítást az elmém felett. Nem bírtam tovább magammal, megragadtam egy teás-

csészét, és azt mondtam, hogy b***d meg, b***d meg. Nagyon dühös voltam. Fel akartam kelní egy pohár vízzel, de fogvatartóm azt mondta: »Úlj le! Ne kelj fel, ne mozdulj.« Megragadtam a teáscsészét, és a fejemet ütöttem vele. Kétszer csapta a fejéhez a teáscsészét, és a frusztrációtól és a dühötől eltörte. Ettől elvesztette az eszméletét, és némi vért is, a saját vérét, beszippantott. Ez után az incidens után a terroristák megverték, és kevesebb ételt adtak neki. Azt mondták, hogy többé nem kap forró italt, és csak napi fél pitát vetettek oda neki. Arra is rákényszerítették, hogy többet maradjon állva.

„Amikor a humanitárius segély megérkezett Gázába, a terroristák között kitört a boldogság. Elkezdtek úgy étkezni, mintha egy étteremben rendelnének, hússal és sokféle étellel laktak jól, miközben én nem kaptam több ételt. Bűdös vagyok, nem zuhanyoztam, és nem eszem, miközben ők rengeteg ételben dűskálnak. Miért tartanak éhesen, miközben ők folyton folyvást zabálnak? Az étel illatától felfordult a gyomrom. Éreztem a hús, a kávé, a tea és a tejes rizs illatát, amit főztek.”

Azonban egy alkalommal áldás érkezett Alekszander „Szása” Trufanov, egy másik túsz személyében, akit „a fogság idején a legnagyobb ajándéknak” nevezett. „Sutogva kezdtünk beszélgetni, félve attól, hogy azonnal elválszتان. Apránként elkezdtem megnyílni, hogy elmeséljem neki az életemet, a féltelmeimet, és azt, hogy mit érzek. Ő is beszélt, reggeltől éjjelig. Azt mondta, hogy lábom lőtték, és más történeteket is mesélt, amelyek ma képzeltégeknek tűnnek. De amikor velem lehettem, boldognak éreztem magam.”

Azonban a boldogság rövid életű volt, mivel 48 órával később a valóság újra lecsapott rá. A terroristák az IDF 2024. májusi rafahi bevonulására hivatkozva szétválasztották őket. „Biztos voltam benne, hogy Szásával összetartozunk; ő volt a támaszom, és biztonságban éreztem magam vele.”

Ezután végleg egyedül maradt. „Tévedés azt hinni – ahogy neki prédikálták –, hogy azért kínoztak, mert Ben-Gvir provokálja őket az izraeli börtönhelyzettel. Egyetlen okból kínoztak: mert zsidó vagyok. Ezért kaptam mindazt, amit kaptam. Nem Ben-Gvir, nem Netanjahu miatt, csakis ezért, és semmi másért.”

2025 márciusában, a második tűzszüneti megállapodás után jelentősen megszűnt a fogvatartása körülményei. Valószínűleg azért, mert egyre több terrorista családtagja pusztult el. Őrzője ekkor azt mondta neki, hogy ha áttér az iszlámra, sok ételt kap, és senki sem fogja bántani. Visszaautasította.

„Tudtam legbelül, hogy ez soha nem fog megtörténni. Azt mondtam [a terroristának]: zsidónak születtem, és zsidóként fogok meghalni.”

Ezután őrzője közölte vele, hogy „fentről” üzenetet kapott, amely arra utasította, hogy kösse be a szemét. Néhány napnyi bekötött szemmel töltött idő után a fogvatartó még a mosdóhasználatát is napi három alkalomra korlátozta: reggel 9-kor, délután 4-kor és este 9-kor könnyíthetett magán.

„Órákig vissza kellett tartanom a vizeletemet. Kész rémálom volt.” Ezután napi egy literrel fél literre csökkentették a vízadagját. Ekkor már enni csak egyetlen falafelgolyót és egy kevés rizst kapott naponta.

A terrorista megkérdezte tőle, lát-e bármilyen fényt. Amikor azt felelte, hogy igen, a férfi még két inget teker a szemére, hogy teljes sötétségbe zuhanjon.

„Minden fekete volt. Félttem, hogy elveszítem a látásomat.”

Egy hét bekötött szemmel töltött idő után a fogvatartója azt mondta, újabb üzenetet kapott „fentről”, amelyben arra utasították, hogy dugaszolja be a fülét. Az egyik terrorista két kavicsot hozott kintől, hogy azokat gyömöszölje a füleibe.

„Fogott egy szőget, és a kódarabot a fülembe nyomta, amilyen mélyre csak tudta, miközben sikítottam.” „Erre csak még mélyebbre nyomta. Ezután a terrorista a szemkötőt a füleim fölé kötötte meg, hogy még nagyobb nyomás nehezedjen rájuk, miközben röhögött. Úgy éreztem, mintha az agyam látván hányna... Soha életemben nem éreztem ilyen fájdalmat. Ezután a terrorista tárgyakat kezdett összetörni a fejemen, például egy asztalt és székeket. Amikor megmozdított a fejed, belülről érezted a fájdalmat. Elkezdtem homályosan hallani. Azt mondtam magamnak: Rom, Rom, semmi baj, szedd össze magad. Még nem vágnak beléd késsel, jól vagy.” E fájdalommal képtelen voltam aludni. A mai napig érzem a zúzódásokat a fülem belsejében.”

Éltel egyre ritkábban kapott, még a fél pitáját sem osztották ki. „Egész nap a mosdóba akartam menni pisilni. Egész nap visszatartom a pisimet. Nem látok. Nem hallok igazán jól, sokféle fájdalom kínoz.”

Egy hét múlva a terrorista dél körül megjelent egy újabb levéllel. Abu Szalemnak szólította, nem pedig a nevén. Azt mondta, a levél azt parancsolja neki, hogy kötzse meg és kínozza. Mosolyogva közölte az utasítást. Ezután elment, és este 9 órakor tért vissza néhány férfival, kezükben szeblámpák és kábelkötégek. Megkötötték a karjait és a lábait, és cellusszal leragasztották a száját. Ütötték és ütötték. Azonban ez még könnyű verés volt ahhoz képest, ami ezután következett.

Elmentek, majd hajnali 2-kor visszatértek, és „életre verték”. „Még soha nem ütlegetek így. A fal elé állítottak, az egyik megragadta a fejemet, a másik pedig ütött. Szédültem, de ő folytatta. Megpróbáltam elveszíteni az eszméletemet és elesni, de nem hagyták, felhúzták. A verés után elkezdtek korbácsolni. Minden ostorcsapást égési sérülésként éreztem. A mai napig vannak hegeim ettől.”

Ekkoriban már csak 53 kg-ot nyomott. Reggel 6-kor visszatértek, és újra megverték, ezúttal arab diszkózene kíséretében. Nagydarab hústörnyök, hatalmas tenyerekkel. Déli 12 órakor tértek vissza. Újra játszottak diszkózenét, és ezúttal azt mondták neki, hogy táncoljon a kezével és nevesen. Ezután ismét megverték. Összetörték a fején a rádiót, majd egy botot is. Egy másik bot elgömbült az ütésektől, noha fémből volt. Aztán azt mondták neki, hogy feküdjön le, és megkorbácsolták a lábát. Aztán arra kényszerítették, hogy álljon talpra. Naponta hétszer verték meg, alkalmanként 20 percig. Az egyik parancsnok legalább 100 kg-ot nyomott, ő pedig ekkor már csak 50-et. A 100 kg-os parancsnok felállt, és a nyakára, a fejére és a hátára ugrott.

Ekkor vették fel Braslavski propagandisztikus videóját, amit az izraeli tévéadók is leadtak – hiszen éppen a számukra készült. Felvétel közben többször is leálltak, és olyankor

megverték. „Azt követelték, hogy beszéljek szarságokat Ben-Gvirről és Netanjahuról.”

A terroristák azzal fenyegették, hogy ha nem működik együtt, visszateszik a szemkötőt és a köveket a fülebe. Arra kényszerítették, hogy sírjon a kamera előtt. Ugyanazt az arab diszkózenét játszották, mint amikor ütötték-verték, hogy az sírásra készítse a videót.

Könyörgött a terroristáknak: „Ezt az egy falafelt is vegyétek el tőlem, hadd haljak éhen, csak hagyjatok békén. Csak hagyjatok abba a verésemet.”

„Nem az éhségtől sírok, hanem amiatt, amit itt műveltek velem. De csak újra megverték. Azonban fontos, hogy kimondjam. Talán azt hiszed, hogy csak te meg én vagyunk itt, és senki sem lát minket, de Isten lát engem itt, hogy te hogyan kínozol, és ő lát téged, hogy te hogyan kínozol. Figyelmeztettem, hogy ez nem fog csendben elmúlni. Isten széttép téged. Várd meg Isten választát, és meglátod, mi fog történni veled.”

A terrorista dühbe gurult. Visszagyömöszölte a kódarabokat a fülebe, és visszatette a szemkötőt. Felhívta Muhammadot, a testvérét, és „újra elkezdődött a vidámpark”.

A kínzás ezután csak még tovább fokozódott. Levetkőztették, éhezették, majd megkötötték, miközben szexuálisan bántalmazták. „Lefektettek és megfosztottak minden ruhámtól és alsóneműmtől. Teljesen meztelenül kötöztek meg. Széttéptek, haldokoltam, élelem nélkül. Igen, meg is erőszakoltak, hogy még jobban megalázzanak. A cél az volt, hogy összetörjen a méltóságomat. Imádkoztam Istenhez: Kérlek, ments meg, húzz már ki ebből.”

„A szabadulásom után félek elhagyni a kórházat. A kórház olyan, mint egy védőburok: mindenki gondoskodik rólam, és azt kérdezi, hogy vagyok. Félek, hogy ha elmegyek, elveszíthetem az eszemet. Nem hiszem, hogy ez valóságos, hogy ide kerültem. Fontos számomra megszerezni a történetemet, hogy az emberek tudják, milyen szenvedést éltem át ott. Találkoztam a sátánnal.”

Eli Sarabi: Számomra a másokon való segítség lett a legfontosabb

Eli Sarabi egyike azoknak a túszoknak, akiket a Hamász terroristái 2023. október 7-én a Beéri Kibucból Gázába hurcoltak. A férfi csaknem 16 hónapot töltött fogságban embertelen körülmények között, és az tartotta életben, hogy egy nap vissza fog térni feleségéhez és két lányához. Kiszabadulása után tudta meg, hogy családját a palesztin terroristák meggyilkolták. Eljahu (Eli) Sarabi Budapesten dedikálta Tűsz című emlékiratát, ebből az alkalomból készült vele videointerjú a Mazihsiz podcast-csatornája számára. Az alábbiakban néhány részletet közlünk belőle.

„Természetesen a mentális szenvedés elviselhetetlen, amikor az ember a hátrahagyott családjára gondol, akik valószínűleg nagyon aggódnak. Ezért az ember próbál nem gondolni erre, ugyanakkor a velük kapcsolatos emlékek erőt adnak. A fizikai körülmények rettenetesek voltak, folyamatos volt a megalázás, a verés, az erőszak, miközben a lábamon a nap 24 órájában vaslanc és lakat volt. De azt hiszem, a legrosszabb dolog az éhezés volt. El sem hinné, milyen éhes tud lenni az ember. Napról napra vártuk a következő ételt. Szóval azt hiszem, ez volt a legrosszabb dolog.”

„Azt hiszem, most jobban megértettem, mit kell értékelnem az élet alapvető dolgaiban. Először is, a szabadság felbecsülhetetlen, és az ember csak azután érti ezt meg, miután elvették tőle. Hogy kinyithat egy hűtőszekrényt, és elvehet bármit, amikor akar. Hogy elmehet a WC-re engedélykérés nélkül. Hogy minden nap zuhanyozhat. Ez csodálatos, ha az ember korábban hathatente zuhanyozott fél vödör hideg vízzel.”

– Érez bosszúvágyat?

– Nem. Nem hiszem.

– Nem?! Mit tenne, ha találkozna azokkal a terroristákkal?

– Remélem, ez nem fog megtörténni.”

„Számomra az emberek segítése most sokkal fontosabbá vált. Tudja, régebben vállalatok pénzügyi igazgatója voltam. De már nem érdekelnek ezek a számok és a vállalatok eredménykimutatásai. Most embereknek akarok segíteni.”

Akik szívügyemből szívügyet csináltak

Ilyen volt Fotó: Langermann

Dr. Langermann István koncentrációs tábor megjárta holokauszt-túlélő vagyok. Anyai ágon hozzátartozóim a kunhegyesi zsidó temetőben nyugszanak, ahová évtizedek óta minden évben leutazom a nagy ünnepeink előtt – Édesanyám 1997-es haláláig velem, azóta Lányommal. A Mazsihisz hosszú éveig rendben tartotta mind a halottasházat, mind a vele egybeépült lakrészt, ahol korábban mindig élt valaki, de néhány éve már elhalálozás, illetve elköltözés következtében lakatlan. Emiatt a temető közpédává vált: ismeretlenek kinyitották az autóbejáratot, és egyre fokozódó mennyiségű szemetet és különböző hulladék-anyagokat hordtak be. A halottasház utcára és a temető felé nyíló ajtóit leszerelték, a lakrész ajtáját tokostól kivésték és elvették, miközben azt is telehordták szeméttel.

A Mazsihisznek a kunhegyesi önkormányzattal meglévő szerződése ellenére a temetőkert növényzete elvadult, nem volt tisztességes kaszálás sem. A nem is olyan régen még elfogadható állapotban lévő sírkert szinte teljesen tönkrement.

2025 szeptemberben személyes meghallgatást kértem dr. Grósz Andortól, a Mazsihisz elnökétől és Kunos Pétertől, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatójától, melynek során bemutattam az általunk a helyszínen készített fényképeket. Mindketten azonnal intézkedtek, és egy héten belül elszállították az

épületbe zsúfolt többtonnányi hulladékot és szemetet. Ugyanakkor eddig soha nem látott alapossgal végrehajtott kaszálás is történt a temető kertjében. Első lépésben tehát megszüntették a törvénytelen behatolásnak és a sírkert megszentetelenségének a következményeit.

Ezen áldatlan állapot újbóli kialakulásának elkerülésére javaslatot adtam át Igazgató Úrnak, és anyagi támogatást is felajánlottam. Tudom, hogy a rengeteg vidéki áldozat miatt nagyszámú temető gondozása róterhet a Mazsihiszre. Ezért szükségesnek tartom, hogy aki teheti, járuljon hozzá az elpusztított vidéki zsidóság sírkertjeinek karbantartásához.

Levelem fő gondolata nevében hálás köszönetet szeretnék mondani Elnök Úrnak és Igazgató Úrnak. Fogadják őszinte nagyrabecsülésem és gyors és radikális intézkedését. Tisztelettel:

Dr. Langermann István

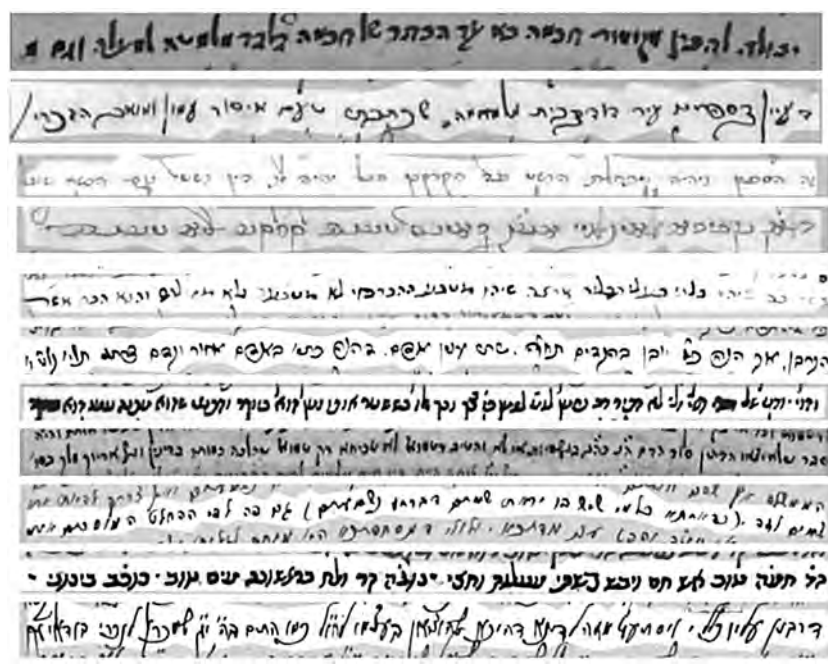
P. S. Ne feledkezzünk meg soha elődeinkről és őseinkről. Ezzel is

Ilyen lett Fotó: Blajer Gábor

emlékezzünk közös múltunkra. Segítsük temetőink ápolását és gondozását.

A Kairói geniza az egész világnak

Fotó: Hanah Cohen / Izraeli Nemzeti Könyvtár

A kb. 400 ezer tételből álló Kairói geniza a világ legnagyobb középkori zsidó kéziratgyűjteménye, amelynek eddig még csak mintegy harmadát katalogizálták, és annak is kevesebb mint 10%-ról készült leirat. A MiDRASH nevű projekt keretében azonban a Kairói geniza és más hasonló gyűjtemények automatikusan átírástól válnak, így hozzáférhetőek lesznek az interneten – olvasható az Izraeli Nemzeti Könyvtár rendezvénymeghívójában.

A MiDRASH projekt a várakozások szerint forradalmasítani fogja a középkori héber kéziratokkal végzett munkát, hiszen a program a fejlett gépi tanulást ötvözi az Izraeli Nemzeti Könyvtár óriási kéziratgyűjteményeivel.

A program ugyanis kereshető leiratokat készít a kéziratok oldalakról, melyeket a kutatók így sokkal könnyebben vizsgálhatnak majd. Felfedezhetővé válnak a szövegek közötti rejtett összefüggések, sőt új összefüggést és jelentőséget nyerhetnek a korábban figyelmen kívül hagyott kéziratok.

A MiDRASH kutatói a Kairói geniza automatikus átírásával kapcsolatos munkájuk eredményeit az Izraeli Nemzeti Könyvtárban *Transcribe-a-thon* címmel tartott rendezvény keretében hozták nyilvánosságra.

APRÓ- HIRDETÉS

Műfogorrógzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Idős személy gondozását vállalom. 06-20-229-9579.

Budapesti idős hölgy, úr gondozását, ápolását, háztartás vezetését 4-6 órában, akár időszakosan is (hétvégén, szabadság idejére) vállalom. Társalgási szinten beszélek angolul. Tel.: 06-30-209-3339.

Egyedülálló hölgy idős hölgynek vagy úrnak életjáradékot fizetne, lakások takarítását is vállalom: 0630/087-9386.

Zsidómentő Prohászka-tanítvány

Ván Zsuzsanna és nővérei áldozata

Ván Zsuzsanna (1898–1993) és nővértársai közel nyolcvan, többségében zsidó gyermeket mentettek meg a második világháború alatt. Református valásból tért át római katolikus hitre. Világ Igaza kitüntetéssel elismert embermentő volt.

Ván Zsuzsanna kiskunhalasi református családból származott. Nagyon valásos családja protestáns gyökerekkel rendelkezett. Édesapja presbiter volt a helyi gyülekezetben. Heten voltak testvérek, Zsuzsanna a legkisebb. Betegsége és jó tanulmányi eredményei miatt korán elkerült a városból, Budapesten tanult. Érezte az elhívást. Nagy hatással volt rá a Mária utcai Jézus Szíve-templom közössége és több katolikus prédikátor, köztük Prohászka Ottokár is. Vallásváltása jelentős mérföldkőnek tekinthető: Budapesten Prohászka Ottokár püspök személyesen keresztezte meg 1922-ben, ami egyrészt szimbolikus, másrészt vezető egyházi támogatást jelentett későbbi életútján. Ő maga több ízben idézte Prohászka püspök szavait: „Mutassa meg az embereknek, hogy Jézus itt élt köztünk!”

Lánykollégiumi szobatársaival határozta el, hogy rendet alapítanak. Az 1926-ban létrehozott Szűz Mária Társasága (Societas Mariae Virginis, SMV) alapfoglata, hogy tagjai egyszerű, a világban „elveyülő” apostoli szolgálatot vállalnak, főként a papság támogatására, tanításra, karitatív feladatokra koncentrálnak, ruházkodásban és életmódban is kerülve a feltűnést. A kongregáció szabályzatát a Szent Ignác-i szellemiség („ad majorem Dei gloriam” – csupán Isten nagyobb dicsőségéért) és a cselekvő segítés határozta meg. A közösség első tagjai egyetemi hallgatók voltak, akik korábbi vallásos szervezetekből (Mária Kongregáció) kerültek ki. A rend később országos hálózatot épített: lelki gyakorlatos házakat, gyermekotthonokat, missziókat működtetett több vidéki és határon túli helyszínen is (pl. Jászberény, Kisdér, Szaporca, Kolozsvár, Dunaszerdahely).

Budapestben a Vörösmarty utca 34.-ben éltek. A terézvárosi plébániához, templomhoz tartoztak. Hitoktatóként foglalkoztak azokkal, akik keresztlevélért kérték. Amikor a zsidók üldözése fokozódott, és a keresztlevél már nem nyújtott védelmet, befogadták otthonukba az úgynevezett „svéd védett gyereket” 14 éves kor alatt, valamint felnőtt nőket is, akiket hősiesen megmentettek (az Andrássy út 60.-nál egy háztömbben voltak, és a pincén keresztül lehetséges volt az átjárás). Óvatosan jártak el: a kenyérgyereket sehol sem váltották be, hogy ne derüljön ki, kiket rejtgetnek. A kis kenyéradagokat is megosztották, és csodálatos módon az élelem kitartott még a front alatt is, amit a pincében kellett átvészelnük. Mindenki életben maradt: 50 fő, főként kisfiúk és néhány felnőtt nő, akik életüket Isten után a bátor, hős szerzetesnőknek köszönhetik.

Az élelmézzel kapcsolatban egy csodálatos esemény is történt. Már nehéz volt élelmet szerezni – az akkori gondnok, B Molnár Mária kiment konzerveket vásárolni, megjárta a környék összes légópcinjét, amikor már gyakori volt a légiriadó. Egy hajnalon egy másik fiatal nővérrrel valog, kétkerékű kordét húzva indultak Csepelre, a nagybani vásárcsarnokba, hogy káposztát vegyenek savanyításra. A gazda azonban csak akkor adott nekik káposztát, ha az egész rakományt megvásárolják. Hirtelen kellett dönteniük – így megvették. A gazda elszállította nekik az egész stráfkocsira való káposztát, amit legurítottak a pincébe, és mindet feldolgozták. Még hordókat is kellett vásárolniuk, amelyeket megtöltöttek. Ez a savanyú káposzta mentette meg őket a front idején; még a szomszédok közül is jöttek éhes emberek, akiknek szintén tudtak adni. Bizony a tüzelőjük is fogytán volt, így feldarabolták a bútorokat, hogy ne fázzanak.

Sok izgalmat éltek át akkor is, amikor már a pincébe költöztek az összes gyerekkel, fönt a házban meg orosz katonák tartózkodtak. A fiatal nővéreket a szenespincében, a szén tetején bújtatták, a bejáratot pedig egy szekrényvel lezárták.

1945 májusától lassan jöttek a szülők a gyermekekért. Már aki jött. Többen ott maradtak a nővérek gondozásában az éhez, romos fővárosban. Ezért aztán Ván Zsuzsanna a bátyjához, Ván Benjámin kiskunhalasi református lelkészhez fordult. Ő meghirdette a helyi református gazdaszolgálatot, hogy 3-6 hónapra be lehet fogadni szegény fővárosi gyerekeket. Az árva házba érkeztek meg a gyermekek, innen mentek a jótékony lelkű halasi befogadó családokhoz. Állítólag volt, aki végül egy évig itt maradt. Ahogy mondták: „fel kellett füvelni” a vékonyka, rosszul táplált gyermekeket.

A nehéz hónapok lassan véget értek, majd bekövetkezett az, amire számítani lehetett. 1948-ban államosították az iskolákat, így a Collegium Josephinumot is be kellett zárni. A Szűz Mária Társasága 1948 decemberében kapta meg Rómából az engedélyt, hogy egyházmegyei jogú szerzetesrendként működhessen. Állítólag Mindszenty József hercegprímás, bíboros utolsó hivatalos cselekedete volt a jóváhagyás megadása, és Ván Zsuzsannát bízta meg új tagok felvételével.

A szerzetesrendek feloszlata őket sem kerülte el. 1950-ben ávos teherautókkal szállították el a kápolna berendezését. Az üldözött szerzetesnők, köztük Ván Zsuzsanna, titokban próbálták folytatni hivatásukat. 1950-tól Óbudán, a Jablonka úton, egy hobbitelken meghúzódva, időnként munkásnőként a Népstadion építkezésein, máskor gyárakban vagy plébániákon dolgoztak, hogy megélhetésüket biztosítsák. A szerzetesi életet, a közös imádságot és a segítőkészséget nem adták fel, még ha ez illegális volt is az akkori diktatúra körülményei között. Ma is ott él a rend tagjainak kicsiny csoportja.

Ván Zsuzsannát a Jad Vasem 1991. február 21-én a Világ Igaza kitüntetésben részesített. 2007-ben emléktáblát avattak zsidómentő tevékenységük elismerésére a Vörösmarty utcában. Ma a Holokauszt Emlékközpont Embermentők adatbázisában szerepel a neve.

Végső István / Kol Israel

– Hunyadi tér. A Generációk Klubjának december 29-i programja elmarad.

NAPTÁR

December 19., péntek	Kislév 29.	Gyertyagyújtás: 3.36
December 20–21., szombat	Kislév 30	
December 21., vasárnap	Tévész 1.	Újhold Szombat kimenetele: 4.47
December 26., péntek	Tévész 6.	Gyertyagyújtás: 3.40
December 27., szombat	Tévész 7.	Szombat kimenetele: 4.51
December 30., kedd	Tévész 10. Bőjt	

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy: Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: +36-1-413-5537, +36-1-322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, törledés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
PrimeRate Zrt.
ISSN 0133-1353

Fesztivállal ünneplik Kurtág György 100. születésnapját

A Kurtág100 programsorozat keretén belül a zeneszerzőről szóló dokumentumfilm is bemutatják.

Fesztivállal és egész éves programsorozattal ünneplik Kurtág György 100. születésnapját. A Budapest Music Center (BMC) által szervezett fesztiválon február 15. és 28. között nemzetközi sztárok és a hazai kortárs zenei élet meghatározó előadói mutatják be a zeneszerző életművének keresztmetszetét Budapest legfontosabb klasszikus zenei koncerthelyszínein.

Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter az eseménysorozat budapesti sajtótájékoztatóján kiemelte, a kormány biztosítja a Kurtág100 finanszírozását, hogy Kurtág György 100. születésnapját méltó programsorozattal ünnepeljük meg. Elmondta, a rendezvénysorozatot 342 millió forinttal támogatják.

Kitért arra is, hogy az egész éves ünneppsorozat számos programmal, köztük filmbemutatóval várja a közönséget, többek között a Műpában és a Zeneakadémián, valamint Győrben, Szombathelyen, Pécsen és Szegeden.

„Kurtág György a legfiatalabb magyar művész, mert fiatal az, akinek van merészsége úgy meghaladni a hagyományok konvencióit, hogy nem megtagadja, hanem értékeit megőrizve újraépíti őket” – mondta a miniszter.

Gőz László, a BMC igazgatója elmondta, a Műpában február 18-án lesz a premierje a Kurtág-törédekek című filmnek, Kurtág György születésnapján, február 19-én **Vikingur Ólafsson** és **Várdai István** közre-

Kurtág-törédekek

működésével, a Danubia Zenekar előadásában hallhatja a közönség az életmű sarokköveit. Másnap tartják a zeneszerző új operája, a *Die Stechardin* ősbemutatóját a Concerto Budapest előadásában.

Káel Csaba, a Müpa vezérigazgatója **Nagy Dénes** 2021 és 2025 között készült dokumentumfilmjéről szólva úgy fogalmazott: a Kurtág-törédekek gyönyörű és izgalmas portréfilm, amely közelebb hozza a nézőhöz Kurtág Györgyöt.

A Műpában tartott premiért pódiumbeszélgetés követi **Vikingur Ólafsson**, **Pierre-Laurent Aimard**, **Benjamin Appl** és **Nagy Dénes** részvételével.

A vezérigazgató elmondta: Kurtág Györgyöt február 19-én **Vikingur Ólafsson** izlandi zongoraművész közszönti, aki a Műpában az évad művésze, három koncertje lesz, és ezen a nagy ünnepen is fellép.

Benedek István Gábor

És eljött a hanukai férj

Szegeden tanultam. Ott – 1956 után – az volt a szokás, hogy a zsidó diákokat ünnepekre, hanukára, a rabbi – **Schindler József**, áldott legyen az emléke – kiadta jobb, templomjáró családokhoz vacsorára, ebédre. Kettőnk, **Imrét** és engem, húszéves egyetemi hallgatókat **Káldor nénihez** utalt be. A „néni” szó két okból volt túlzás. Vendéglátónk egyfelől azonnal közölte: ő Éva, hívjuk így. A másik közlése: 54 éves, és rövidesen újra férjhez megy; egy vidéki kereskedő veszi el. Ellenben jön haza a lánya, Evelyn, aki Budapesten tanul, ő majd elszórakoztat bennünket a hanukai vacsorán és a másnapi ebéden. Velike orvos lesz, bőrgyógyász, ha megkapja a diplomáját.

Evelyn megmozgatta a fantáziánkat. Már a neve költészet volt, dallam. Imrével kollégiumi szobánkban gondosan készülődtünk a vacsorára; egy órán át fészülkődtünk, kétszeres gondossággal kötöttük meg a nyakkendőnket.

Az ünnepi menü a korai sötétedés miatt hat órakor kezdődött. Evelyn elegáns volt, illatos, finom, de nem volt szép. Arcán a vonások kissé markánsnak tündek föl. Nekünk viszont igyekezett kedvesnek, figyelmesnek mutatkozni. Úgy éreztük, nála az Evelyn név inkább álca. Álnév.

Imre sportoló hajlandóságú fiú volt, mindenáron a pályák, a meccsek, a mérkőzések világába kívánta elvinni a társalgást. Engem az ókori irodalom érdekelt, fogalmam nem volt a gyógyászatról, az egészségügyről, a bőrről. Az esti társalgás rövidesen megfeneklett. Maradt a mama, Éva asszony főzőtudománya. A vacsora minden fogásáról kimerítően beszélgettünk. Hosszan szoltunk a húslevesről és a puhára főtt húsokról, a marhafasírt bonyolult elkészítéséről, továbbá a csörögéfánk hagyományos és különleges sütési technikájáról. A tálalás szép volt, otthonos, családias.

Aztán végleg elhalt a szó. Csöndült az illatos fánkok közé. Kihűlt a feketekávé. Mígnem eszembe jutott Éva asszony korábbi szemérmes vallomása. Hogy rövidesen férjhez megy egy vidéki kereskedőhöz.

Faggatni kezdtem: ki az illető, hol él, mi a tevékenységi köre, milyen jövő vár rá, mármint Éva asszonyra és a lányára, ha összeházasodnak?

Vendéglátónk bevallotta: a rabbi hozta össze az ismeretséget. Afféle háború utáni partitőről van szó. Neki meghalt a férje, Evelyn édesapja, a kvázi vőlegénynek a feleségét gyilkolták meg a nációk. De ők most helyrehozzák a történelem bűnét: Lajossal az élet utolsó szakaszára bestoppolják a kilyukadt harisnyát.

Ettől a pillanattól megváltozott az ünnepi hangulat. A levegő megtelt élettel, kedvességgel, Evelyn megszépült, Imre megnyerte az olimpiai aranyat, én pedig hexameterben lefordítottam az Énekek énekét.

Vagyis a hanukaünnep az év legszebb zsidó napja lett.

Felidézte, Kurtág György *Fin de partie* című egyfelvonásos operájának ősbemutatója a milánói Scalában volt, Amszterdamban is játszották, a Műpában pedig egyszerűsített változatban láthatta a közönség. Hozzátette, Kurtág új kamarapertéje, a *Die Stechardin* a zeneszerző és felesége, Kurtág Márta párbeszéde, amellyel az örök szerelmet mutatja be.

Káel Csaba kitért arra, hogy a Műpában fotókiállítás is lesz, ahol **Felvégi Andrea** Kurtág György-portréiból válogatnak.

A fesztivál programját ismertette **Gőz László** elmondta, a Zeneakadémián **Kikucsi Hiromi** (Hiromi Kikuchi) és **Haki Ken** (Ken Hakii) játssza a számukra írt két darabot a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarával, **ifj. Kurtág György** az ünnepelttel közösen komponált műüket szóllatja meg, **Juliane Banse** és **Keller András** pedig a *Kafka-törédekekkel* zárja a fesztivált.

A BMC koncerttermében tartott kamaraszekción olyan neves művészek lépnek fel, mint **Pierre-Laurent Aimard**, **Benjamin Appl**, **Steven Isserlis**, **Csalog Gábor**, **Fejérvári Zoltán**, **Perényi Miklós**, **Rohmann Ditta**, **Várjon Dénes** és a **Kelemen Kvartett**.

A koncertteremben szólalnak meg Kurtág legfontosabb vokális ciklusai is, **Jőrös Andrea**, **Haja Zsolt** és az **UMZE Kamaragyűttes** műsorán az **Ahmatova-** és **Pilinszky-dalok**, míg a **SWR Vokalensemble** koncertjén a *Csüggedés és keserűség* dalai kapják a főszerepet.

A hangversenyeken Kurtág György alkotásai mellett elhangzanak a hozzá közel álló nagy elődök – **Johann Sebastian Bach**, **Franz Schubert**, **Robert Schumann**, **Ludwig van Beethoven**, **Bartók Béla** és **Ligeti György** – darabjai is.

A fesztivál sajtóanyaga szerint a zeneszerző műfajokon túlmutató hatásáról a **Moment's Notice Trio** és a **Modern Art Orchestra** koncertje tanúskodik a Magyar Zene Házában.

A Zene Háza Hangdómjában Kurtág György rajzai különleges audiovizuális előadáson lépnek párbeszédre zenéjével.

A Kurtág-univerzum bemutatását a Kurtág-perspektívák című zene-történeti konferencia és szimpózium, valamint a Zene tudományi Intézet gondozásában megvalósuló *Jellek, játékok, üzenetek* című kiállítás teszi teljessé.

A fesztivál teljes programja a <https://100.kurtag.hu> oldalon érhető el. (MTI)

Spiró György és Tatar György kitüntetése

Díszközgyűlésen adta át Karácsony Gergely főpolgármester a fővárosi elismerő díjakat Budapest egyesítésének 152. évfordulóján a 200. évfordulóját ünneplő Magyar Tudományos Akadémián.

Díszpolgár lett a kortárs magyar irodalom meghatározó alakjaként a történelmi és társadalmi valóság legmélyebb összefüggéseit megragadó, sokrétű alkotói tevékenysége elismeréseként **Spiró György** író.

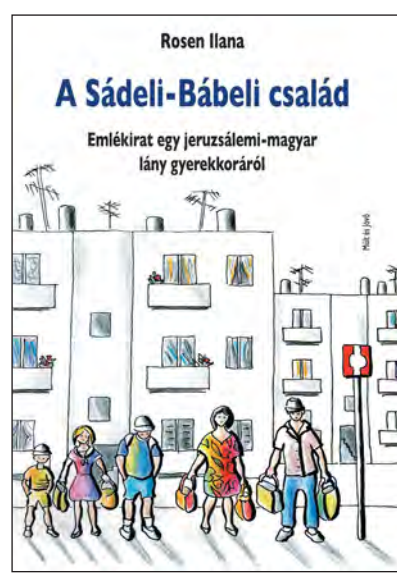
Posztumusz Pro Urbe Budapest díjban részesült a klasszikus német és a zsidó vallásfilozófia kutatásáért, a Nietzsche-kutatásban végzett nagy hatású munkájáért, filozófiai és művészettudományi oktatói tevékenységéért, valamint a hazai filozófiai életben betöltött kiemelkedő szerepéért **Tatar György** filozófus (az elismerést **Kmecsek Ildikó** vette át).

Spiró György

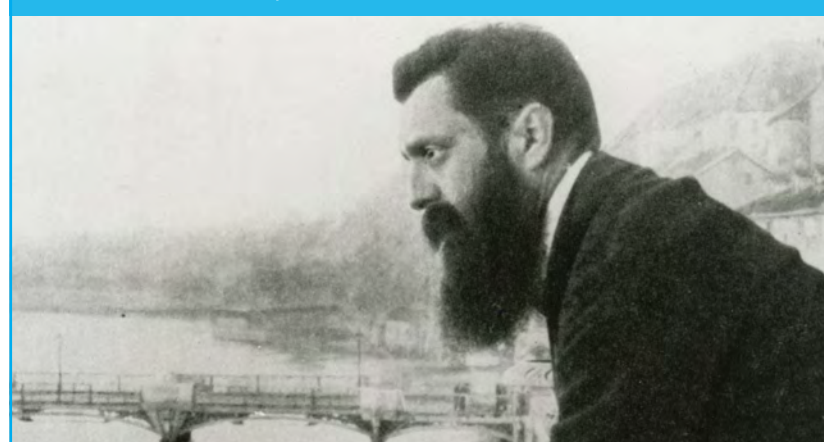
Tatar György

Ilana Rosen az izraeli Ben Gurion Egyetem oktatója, a népi és dokumentumirodalom kutatója. A Sádéli-Bábeli család című könyvében gyermek- és fiatalok idézi meg, melyet a hatvanas-hetvenes évek Jeruzsálemben töltött családjában. Szülei holokauszt túlélők, akik Magyarországon éltek át a második világhá-

borút. Rosen mintegy ötven rövid, személyes-dokumentarista karcolatban olyan helyeket, időkötés és embereket ábrázol, melyek többsége mai világunkból már eltűnt. Ír egyebek között a holokauszt túlélőkről, a Magyarországról bevándorolt izraeliekéről és sajátos nyelvezetükről, meg arról, milyen volt olyan szülők mellett felnőni, akik bár negyed évszázada Jeruzsálemben éltek, lélekben sohasem hagyták el Nagyváradot vagy Félégyházát. Rosen olyan virtuális utazásra hívja olvasóit, mely érinti Izrael Állam első évtizedeinek oktatási, kulturális és köztisztviselőit, és az olvasóval együtt járja be Jeruzsálem azon utcáit, helyeit és kerületeit, melyek gyermek- és fiatalok színterei voltak. Megosztja olvasóival a családi folklór kincseit, melyeket részben a szülők a gyerekkorukról meséltek, részben az internet segítségével rekonstruált gyerekkorából, például meséket, történeteket, anekdotákat, mondókat, gyermekdalokat, mondásokat és kifejezéseket. A könyvet a szerző nővérenek, **Tova Balman** jeruzsálemi művésznék a rajzai illusztrálják.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

az Ön Öröksége is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

